

CE ȘTIM DESPRE EXPLOATAREA SEXUALĂ COMERCIALĂ A COPIILOR

SUPPORT INFORMAȚIONAL

Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii
 „La Strada”
 MD-2012, C.P. 259
 Tel.: (373 22) 23 49 06
 Fax.: (373 22) 23 49 07
 Linia Fierbinte: 0 800 77777 (gratuit pe întreg teritoriul Republicii Moldova);
 (+373 22) 23.33.09 (pentru apeluri de peste hotare).
 Skype: Consultant 0 800 77777
 Email: office@lastrada.md
 www.lastrada.md

Support informațional pentru specialiști interesați de prevenirea exploataării sexuale comerciale a copiilor, 2011

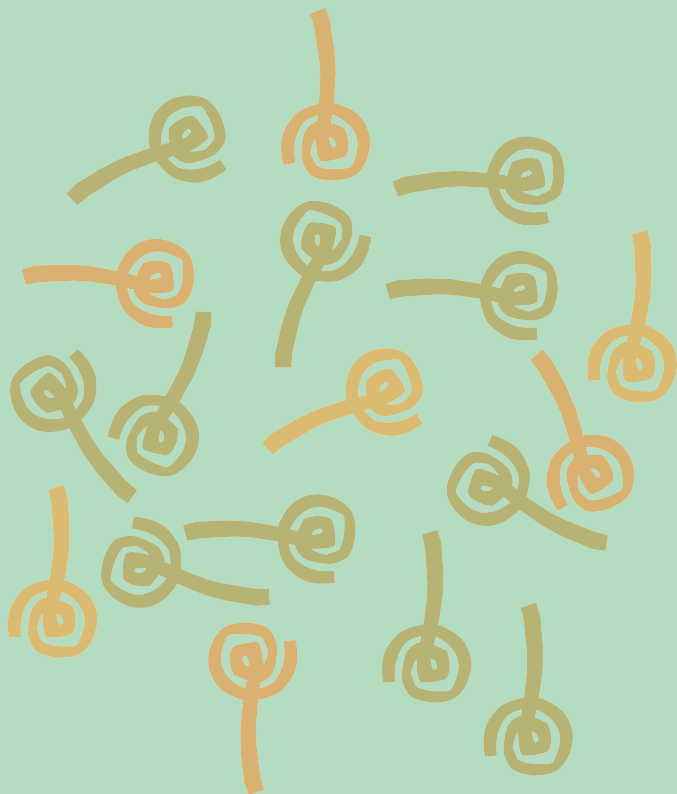
Responsabilă de ediție: Daniella Misail-Nichitin

Acest suport informațional a fost editat în cadrul proiectului "Susținerea consolidării parteneriatelor efective în contracararea traficului de persoane în Republica Moldova", numărul S-SGTIP-09-GR-0080, în cadrul programului „Programe internaționale de combatere a traficului de persoane 2008”, finanțat de Departamentul de Stat al SUA precum și în cadrul proiectului „Măsuri suplimentare privind combaterea traficului de copii în Moldova”, având și suportul grantului Uniunii Europene în cadrul acțiunii „Suport acțiunilor axate pe prevenirea vătămării copiilor supuși influențelor conflictelor militare, pe combaterea traficului de ființe umane și reabilitarea victimelor”. Proiectul nominalizat este realizat de Centrul Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” în colaborare cu Associazione ITACA Ong-Onlus, organizație guvernamentală din Italia. Conținutul acestei culegeri exprimă în exclusivitate punctul de vedere al Centrului Internațional pentru Protecția și Promovarea Drepturilor Femeii „La Strada” și nu reflectă în nici un fel poziția finanțatorilor.

(c) Centrul Internațional „La Strada”

Cuprins

Notă asupra ediției.....	2
I. Introducere în problematica exploataării sexuale comerciale a copiilor.....	6
1. Fenomenul ESCC. Definiții și forme de exploatare.....	7
Cine este copil?.....	7
Ce este exploatarea sexuală comercială a copiilor?.....	9
Ce subînțelegem prin implicarea copiilor în prostituție?.....	10
Ce cunoaștem despre pornografia infantilă prin utilizarea tehnologiilor informaționale.....	12
Ce înseamnă trafic de copii?.....	16
Ce este turismul sexual?.....	17
Cum sunt recrutați copiii pentru a fi exploatați sexual?.....	18
Ce diferență este între abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor.....	20
II. Identificarea cazurilor de exploatare sexuală comercială a copiilor.....	24
1. Profilul persoanelor ce comit infracțiuni sexuale asupra copiilor.....	25
2. Vulnerabilitatea copiilor în fața ESCC.....	28
3. Indicatorii utilizați la identificarea cazurilor ESCC.....	30
4. Stresul post-traumatic (SPT) și reacția copiilor la traumă.....	33
5. Fazele de instalare a stresului post-traumatic.....	34
6. Manifestarea stresului la copii în funcție de vârstă.....	35
III. Exploatarea sexuală a copiilor și noile tehnologii informaționale.....	40
1. Acostarea copiilor on-line.....	41
2. Atracția copiilor pentru noile tehnologii informaționale.....	43
3. Atracția infractorilor sexuali pentru noile tehnologii informaționale.....	45
4. Proporțiile acostării sexuale on-line.....	50
IV. Acte internaționale și naționale privind protecția copiilor împotriva ESCC.....	52
1. Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploataării sexuale și a abuzurilor sexuale.....	53
2. Acte internaționale și naționale ce prevăd protecția copiilor împotriva traficului de ființe umane și a abuzurilor sexuale.....	57
V. Soluții și inițiative privind combaterea exploataării sexuale comerciale a copiilor.....	80
1. Cooperarea dintre sectoarele public-privat privind prevenirea ESCC în industria hotelieră și de turism.....	82
2. Responsabilitatea corporativă.....	84
3. Inițiative promovate de rețelele de socializare.....	86
4. Rolul instituțiilor financiare în combaterea abuzurilor on-line.....	87
5. Regimuri de filtrare în Internet.....	88
6. Raportare on-line și sisteme de monitorizare.....	92
7. Sisteme de evaluare.....	93
8. Programe educaționale.....	95
În loc de încheiere.....	100
Referințe bibliografice.....	104

NOTĂ ASUPRA EDIȚIEI

În contextul unui fenomen global, cum este traficul de ființe umane, în ultimul deceniu și-a anunțat apariția un alt flagel, nu mai puțin grav, dar mai primejdios prin faptul că atacă cel mai fraged lăstar al umanității – copiii. Este vorba despre exploatarea sexuală comercială a copiilor, un fenomen de asemenea global, care nu a ocolit nici Republica Moldova. La modul general vorbind, abuzurile sub orice formă asupra copiilor constituie o problemă mai veche și destul de răspândită, ce întrece în ultimul timp orice hotare – politice, economice, sociale, culturale, morale etc. Proporțiile acestui flagel devin tot mai amenințătoare și stârnesc îngrijorarea nu numai a părinților, dar și a altor pături sociale în lumea întreagă. Nu în zadar problema protejării copiilor contra diverselor forme de abuz, în special a celui sexual, se află în prezent în centrul cercetărilor ce se desfășoară sub supravegherea directă a Secretarului General al ONU și au menirea de a identifica măsurile de prevenire și contracarare a fenomenului. Acest lucru e posibil numai prin conjugarea eforturilor mai multor actori sociali: autoritățile publice de orice nivel, societatea civilă, specialiștii din cele mai diverse domenii, părinții și, nu în ultimă instanță, victimele lui însele – copii și adolescenții.

Problemă în cauză a intrat și în vizorul specialiștilor Centrului Internațional „La Strada” în urma desfășurării mai multor campanii sociale axate pe informarea publicului larg despre fenomenul trafic de ființe umane, inclusiv trafic de copiii, pe prevenirea acestui flagel social. Recent exploatarea sexuală comercială a copiilor, cu diferitele ei forme de manifestare, a devenit chiar una din direcțiile de activitate ale Centrului. Scunda experiență în această direcție și cercetările abia demarate și aflate în desfășurare nu ne permit să facem anumite concluzii și recomandări pertinente, dar cunoștințele dobândite din diferite surse și necesare activității în acest domeniu ar putea fi utile, în opinia noastră, publicului larg și chiar protagoniștilor acestui fenomen. Astfel a apărut ideea prezentei publicații, care are menirea de a familiariza cele mai vaste pături sociale – de la elevi, liceeni, studenți până la părinți, pedagogi, specialiști din diferite sfere de activitate, reprezentanți ai autorităților publice – cu problema dată, dar și diversele ei forme de manifestare.

Mai exact, prezenta publicație are scopul de a aduce la cunoștința publicului diversele fațete ale exploatării sexuale comerciale a copiilor prin a răspunde la un șir de întrebări, menite să popularizeze cunoștințele despre acest fenomen. Astfel, capitolul I își propune să familiarizeze cititorul cu principalele noțiuni din problematica abordată: ce este exploatarea sexuală a copiilor, care sunt formele de abuz sexual al copiilor, ce este pornografia infantilă, precum și alte forme cum ar fi traficul de copii în scopul exploatării sexuale și turismul sexual.

În capitolul II, abordând subiectul identificării cazurilor de exploatare sexuală comercială a copiilor, am încercat să creionăm profilul persoanelor ce comit infracțiuni sexuale asupra copiilor, dar și vulnerabilitatea celor din urmă în fața abuzatorilor, indicatorii în baza cărora pot fi identificate cazurile de exploatarea sexuală comercială a copiilor.

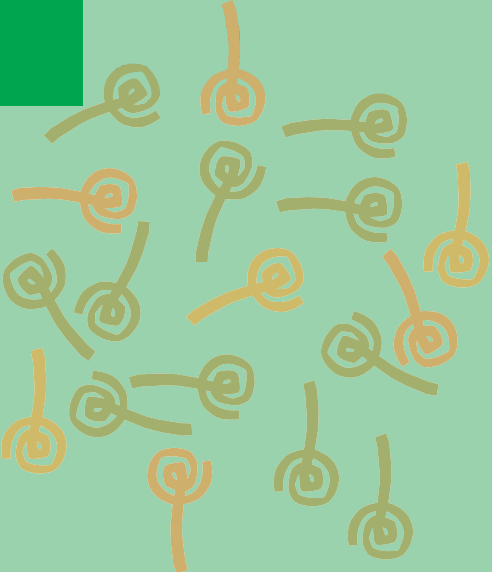
Capitolul III tratează un aspect relativ nou și în plină expansiune – exploatarea sexuală a copiilor prin noile tehnologii informaționale și de comunicare, inclusiv prin descrierea unor elemente a mecanismului fenomenului dat (acostarea copiilor on-line).

Capitolul IV familiarizează, printr-o simplă trecere în revistă, beneficiarii prezentei publicații cu legislația internațională și națională, menită să protejeze copiii de exploatarea sexuală.

Ultimul capitol V schițează un șir de sugestii privind eventuale soluții și inițiative de combatere a exploatării sexuale comerciale a copiilor, de diminuare a efectelor nocive ale unei mari realizări cum este Internetul, identificate în scunda literatură de specialitate la acest subiect, precum și în practica unor țări, care nu au întârziat să se lanseze în contracararea fenomenului, inclusiv inițiativele de cooperare a sectorului public-privat (servicii hoteliere, agenții de transport etc.).

În final, departe de noi gândul de a fi elucidat exhaustiv problema, așa încât rămânem deschiși oricăror critici constructive și sugestii de

completare și îmbunătățire în eventualele noi ediții, pe care le puteți expedia pe adresele poștală și electronică ale Centrului Internațional „La Strada”.

I. INTRODUCERE ÎN PROBLEMATICA EXPLOATĂRII SEXUALE COMERCIALE A COPIILOR

Exploatarea sexuală comercială a copiilor (ESCC) este una din cele mai grave forme de abuz asupra copiilor, cu consecințe dintre cele mai severe asupra sănătății fizice, psihologice, morale a micului cetățean, este o încălcare gravă a drepturilor și libertăților omului, inclusiv ale copilului. Fenomenul a cunoscut în lumea întreagă o evoluție neașteptată în ultimul deceniu, ajungând în atenția celor mai înalte foruri internaționale. Extinderea lui vertiginosă mai pe toate meridianele se datorează inclusiv unor realizări notorii ale tehnologiilor informaționale din ultimul timp. De incontestabilele avantaje pe care ni le oferă aceste tehnologii nu au întârziat să facă uz elementele criminogene ale societății și să dobândească profituri ilicite, atacând cea mai nevinovată și lipsită de experiența vieții clasă socială – copiii. Primele manifestări ale acestui flagel au fost înregistrate și în Republica Moldova.

Cum fenomenul este mai puțin cunoscut publicului larg, am considerat util să-i familiarizăm pe cei interesați mai pe larg despre el. În capitolul ce urmează ne vom referi la definițiile și formele cele mai răspândite ale exploatării sexuale comerciale a copiilor.

1. Fenomenul ESCC. Definiții și forme de exploatare

Cine este copil?

Conform Articolului 1 al Convenției ONU cu privire la drepturile copilului, prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă.

În legislația Republicii Moldova noțiunea de copil este definită în mai multe acte normative. Astfel, Legea nr. 338-XIII cu privire la drepturile copilului din 15 decembrie 1994 prevede în art. 1 că „o persoană este considerată copil din momentul nașterii până la vârsta de 18 ani”. Și

art. 2 al Legii privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane glăsuiește: „copil – persoană care nu a atins vârsta de 18 ani”.

În Codul penal și în Codul de procedură penală definiția noțiunii copil nu se regăsește în mod expres. În schimb sunt utilizate, în special, noțiunile de „minor”, „persoană minoră”. Articolul 6, pct. 47 din Codul de procedură penală (CPP) prevede că persoană minoră este cea care nu a împlinit vârsta de 18 ani. În art. 474 al aceluiași Cod (Capitolul „Procedura în cauzele privind minorii”) se accentuează că dispozițiile acestui capitol „se aplică la cauzele în privința persoanelor care, la momentul săvârșirii infracțiunii, nu au împlinit vârsta de 18 ani”.

Așadar, în marea majoritate a cazurilor, din perspectiva prestatorilor de servicii și a entităților care activează în domeniul protecției drepturilor copilului, copil este considerată orice persoană care nu a atins vârsta de 18 ani. Totodată, putem concluziona că noțiunea copil, definită în actele normative internaționale și naționale, și noțiunile minor, persoană minoră, cuprinse în legislația națională, sunt identice.

Dar există unele țări în care adulți sunt considerate persoane care încă nu au atins vârsta de 18 ani. Un exemplu în acest sens ar fi vârsta aptă pentru acordul la relații sexuale. Vârsta, la care o persoană este considerată aptă de a consimți relațiile sexuale cu o altă persoană (în continuare: vârsta consimțământului), de obicei este stabilită prin lege. În diferite țări această vârstă diferă. Mai mult ca atât, ea poate varia chiar în limitele uneia și aceleași țări. La nivel internațional nu există o opinie univocă ce ar determina vârsta optimă a consimțământului. La moment această vârstă variază de la 12 la 18 ani în diferite state. Cu cât vârsta consimțământului este mai mică, cu atât crește vulnerabilitatea copiilor față de exploatarea sexuală comercială a acestora. Mai ales dacă legislația națională nu prevede incriminarea exploatării sexuale comerciale a copiilor. Însă dincolo de buchia legii, putem afirma cu certitudine:

**copilul niciodată nu-și va da benevol
acordul de a fi abuzat sau exploatat.**

Și vârsta consimțământului poate varia în special în funcție de genul persoanei – de obicei, mai mare pentru băieți și mai mică pentru fete. Situații de acest tip se regăsesc în legislații ce se caracterizează prin inegalitatea în drepturi dintre bărbați și femei. În această ordine de idei este important ca țările cu legislații care prevăd vârsta consimțământului mai mică de 18 ani să facă schimbările de rigoare pentru a putea proteja toți copiii până la vârsta de 18 ani de toate formele de exploatarea sexuală comercială. Or, noțiunea juridică de copil (minor) influențează în instanța de judecată situația procesuală a subiectului care a comis infracțiunea cu caracter sexual asupra copilului. De exemplu, dacă copilul are 16 ani împliniți, unele infracțiuni cu caracter sexual nu sunt considerate foarte grave, respectiv și sancțiunile sunt mai blânde.

În conformitate cu legislația Republica Moldova, vârsta consimțământului este de 16 ani. Juridic vorbind, dacă luăm această vârstă drept reper, în contextul nostru, ar trebui să credem că unui abuzator ce a săvârșit un abuz sexual asupra unui copil care a împlinit deja vârsta de 16 ani, îi va fi aplicată o pedeapsă mult mai blândă decât în cazul unui abuz săvârșit asupra unui copil care nu a atins vârsta de 14 ani. Oricum, această prevedere din articolul 174 al Codului Penal (CP) ar trebui modificată, deoarece îi face pe copiii cu vârsta între 14-18 ani mult mai vulnerabili în fața diferitelor forme de abuz cu caracter sexual asupra copilului.

Ce este exploatarea sexuală comercială a copiilor?

În sens general, exploatarea sexuală comercială a copiilor se consideră orice acțiune criminală cu caracter sexual, care umilește copiii și prezintă pericol integrității lor fizice și psiho-sociale. Deși latent, acest fenomen căpătă în ultimele două decenii tot mai evident dimensiuni globale, devenind un subiect de dezbateri la cele mai înalte foruri internaționale. Instituții guvernamentale, dar și societatea civilă depun eforturi considerabile pentru a preveni și combate exploatarea sexuală a copiilor în scopuri comerciale. Au fost adoptate legi, au fost create planuri naționale de acțiune și strategii de combatere a fenomenului. Ast-

fel, participanții la Primul Congres Mondial împotriva exploatării sexuale comerciale a copiilor (Stockholm, 1996.), reprezentând guvernele a 122 de țări, s-au angajat într-un parteneriat global împotriva acestui flagel. Congresul Mondial a adoptat Declarația și un Plan de Acțiune menit să susțină protecția copiilor și traducerea în viață a Convenției Națiunilor Unite privind drepturile copilului (CDC), a altor instrumente relevante axate pe acțiunea de diminuare/stopare a exploatării sexuale a copiilor în scopuri comerciale în întreaga lume. Anume în Declarația și Planul de Acțiune privind combaterea exploatării sexuale a copiilor, adoptate la Congres, găsim noțiunea exploatarea sexuală comercială a copiilor (ESCC) ca fiind o încălcare gravă a drepturilor copilului. „ESCC include abuzul sexual sau exploatarea copilului de către un matur în schimbul de bani sau în natură, de către un alt copil sau o altă persoană”. În sensul acestor instrumente ale CDC, copilul este tratat ca obiect sexual și obiect de vânzare. ESCC este o formă de constrângere și violență asupra copiilor și mai este considerată o formă contemporană a sclaviei și muncii forțate.

Printre formele mai răspândite ale ESCC, adesea strâns legate între ele, se numără:

- implicarea copiilor în prostituție;
- pornografia infantilă/imagini ce reflectă abuz sexual asupra copiilor;
- traficul de copii în scopul exploatării sexuale;
- turismul sexual;
- (în unele cazuri) căsătoriile timpurii.

De remarcat, că nu numai fetele, dar și băieții sunt supuși exploatării sexuale comerciale. În continuare ne vom referi la fiecare formă în parte, pentru o mai bună înțelegere a fenomenului ESCC, dar și a diversității acestuia.

Ce subînțelegem prin implicarea copiilor în prostituție?

În Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia

infantilă (în continuare: Protocolul facultativ) noțiunea prostituția copiilor este definită astfel: „Prostituția copiilor reprezintă folosirea copiilor pentru activități sexuale, contra unei remunerări sau recompense materiale.”¹

Conform Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale (Lanzarote, 25.X.2007) prostituție infantilă „desemnează faptul de a folosi un copil pentru activități sexuale atunci, când se oferă sau se promit sume de bani sau orice altă formă de remunerare sau de răsplată, indiferent dacă această plată, promisiune sau răsplată se oferă copilului sau unei terțe persoane” (art. 19, pct. 2). Astfel, implicarea copiilor în prostituție este de fapt o tranzacție comercială, în rezultatul căreia o persoană obține profit de la antrenarea unuia sau mai mulți copii în activități cu caracter sexual. Copiii se pot afla fie sub controlul unui intermediar, rolul căruia este încheierea unei tranzacții de acest gen și care asigură materializarea promisiunilor făcute unuia sau mai mulți clienți, fie chiar sub controlul exploatatorului, care „se înțelege” nemijlocit cu copilul.

Copiii pot fi implicați de asemenea în prostituție, oferind servicii sexuale în schimbul asigurării unor nevoi primare, cum ar fi hrană, adăpost și securitate ori în schimbul unor servicii, precum note bune la școală, bani de buzunar. Implicarea copiilor în prostituție are loc de cele mai multe ori în spații private (bordeluri, baruri, apartamente, cluburi, hoteluri), iar uneori chiar și în străzi. Esențial este conștientizarea faptului că a practica prostituția nu este o alegere benevolă a copilului pentru a-și asigura existența și acoperi niște nevoi elementare, pentru a-și cumpăra careva lucruri mărunte/copilărești. Circumstanțele sau influența persoanelor cunoscute, a semenilor, normele sociale și percepția eronată a valorilor sunt acelea care îi împing pe copii în situații de care maturii abuzează și se folosesc de vulnerabilitatea lor pentru a-i exploata sexual. Ținând cont de toate acestea, suntem nevoiți

¹ Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, art. 2 (b).

să recunoaștem că sintagmele „copil-prostituată”, „lucrător minor al industriei sexului” sunt incorecte și nu reprezintă realitatea obișnuită, deoarece presupun alegerea acestei „profesii” de către copil. În realitate, însă, adulții sunt cei, care, profitând de vulnerabilitatea copilului, făcând abuz de putere și de dorința copilului de a câștiga bani și creând cererea de copii-obiecte sexuale, generează existența noțiunii eronate de prostituție infantilă, iar copiii sunt numiți „lucrători ai sferei sexului”. În realitate, acești copii sunt victime ale abuzului și exploatării sexuale comerciale.

Exploatarea sexuală comercială a copiilor în prostituție este o problemă globală și strâns legată de pornografia infantilă și traficul de copii în scopul exploatării sexuale. Cererea sexului cu copii poate apărea fie din partea localnicilor (cererea „locală”), fie din partea unor cetățeni străini (cererea „externă”). Cererea „locală” se referă în principal la persoanele care practică exploatarea sexuală comercială a copiilor în țara de origine – un factor important, dar adesea neidentificat. Oricât ar părea de paradoxal, dar mai în orice țară cererea locală pentru sex cu copii este mult mai mică decât cererea din partea cetățenilor străini. Analizând cererea la modul general, se fac tentative de a înțelege acest fenomen doar din perspectiva infractorilor, fără a analiza particularitățile culturale, normele sociale și istorice, care de asemenea favorizează crearea „cererii” pentru acest tip de infracțiuni și conduc la o înțelegere îngustă a multiplelor elemente ce influențează factorul-cheie în exploatarea sexuală comercială a copiilor. Cererea „externă” presupune exploatarea sexuală a copiilor și de către militari și de către unii angajați ai unor serviciilor umanitare în schimbul asistenței umanitare, asigurării securității sau în schimbul unei sume de bani.

Ce cunoaștem despre pornografia infantilă (imagini ce reflectă abuz sexual asupra copiilor) prin utilizarea tehnologiilor informaționale?

O abordare mai recentă a noțiunii este utilizarea termenului „imagini ce reflectă abuz sexual asupra copilului”, care este echivalentul ter-

menului „pornografie infantilă”, însă reflectă mai amplu conținutul și natura fenomenului. În plus, cuvântul „pornografie” implică elementul de consimțământ din partea copilului și permite infractorilor și potențialilor abuzatori să minimizeze gravitatea acțiunilor comise de către ei atunci când accesează și vizualizează asemenea imagini.² În interesul prezentei publicații aceste două sintagme vor fi utilizate ca și sinonime.

Potrivit aceluiași Protocol facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, pornografia infantilă este definită ca „orice reprezentare, prin orice mijloace, a copiilor angajați într-o activitate sexuală explicită, reală ori simulată, sau orice altă expunere a organelor sexuale ale copiilor, în principal în scopuri sexuale”.³ Un sens aproape identic imprimă acestei noțiuni și definiția ce se conține într-un alt document relevant în contextul nostru – Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale. Acest act normativ internațional desemnează termenul pornografie infantilă drept „orice material care prezintă, în manieră vizuală, un copil care desfășoară un comportament sexual explicit, real sau simulat, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în mod special în scopuri sexuale”. Articolul 20 al Convenției (Infracțiuni referitoare la pornografia infantilă) concretizează pentru care fapte săvârșite infractorii urmează a fi trași la răspundere:

- a. producția de pornografie infantilă;
- b. oferirea sau punerea la dispoziție a pornografiei infantile;
- c. distribuirea sau transmiterea pornografiei infantile;
- d. procurarea de pornografie infantilă pentru sine sau pentru altul;
- e. deținerea de pornografie infantilă;
- f. obținerea accesului cu bună știință, prin intermediul tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor, la pornografia infantilă.

² *Recomandările participanților la cel de-al III-lea Congres Mondial Împotriva Exploatării Sexuale Comerciale a Copiilor de la Rio de Janeiro. Brazilia, 2008*

³ *Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, art. 2 (c).*

Imaginile ce reflectă abuzul sexual asupra copiilor includ fotografiile, materialele video și audio, descrierea în formă scrisă, altă producție pornografică și este răspândită prin intermediul revistelor, cărților, desenelor, filmelor, casetelor video, telefoanelor mobile și CD-urilor sau fișierelor electronice.

Producția pornografică poate fi divizată în 2 tipuri:

- **pornografie deghizată/voalată**, care nu reprezintă relațiile sexuale în formă deschisă, dar sunt folosite imagini/reprezentări ale copiilor dezbrăcați;
- **pornografia de tip deschis/nevoalată**, care conține efectiv prezentarea imaginilor cu copii, implicați nemijlocit în relații sexuale.

Implicarea și folosirea copiilor în producerea oricărei categorii de pornografie se consideră exploatare sexuală. Deși Convenția Consiliului Europei pentru protecția copilului împotriva exploatarei sexuale și a abuzurilor sexuale recunoaște ambele tipuri de pornografie ca fiind incriminatorii, legislațiile naționale ignoră pornografia voalată, iar în unele legislații Codul penal nu conține un articol separat privind infracțiuni referitoare la pornografia infantilă. Acest flagel este examinat doar din perspectiva traficului de copii.

Industria pornografică este un imperiu complex de manipulare a copiilor, făcând abuz de particularitățile de vârstă ale acestora și exploatănd astfel sexual copii. Ei sunt manipulați fie prin intermediul altor copii, fie chiar prin concursul adulților și folosiți fie că direct în producerea pornografiei, fie că imaginile sunt produse fără știrea copilului în timpul exploatarei sexuale a acestuia. Imaginile sunt apoi distribuite, comercializate sau devin obiectul schimbului între diferiți utilizatori de producție pornografică. Consumatorii de producție pornografică trebuie considerați de asemenea persoane care exploatează copii. În primul rând, anume ei sunt acei care generează cererea de imagini ce reflectă abuz sexual asupra copiilor. În al doilea rând, ei stimulează producția de materiale cu caracter pornografic la care sunt exploatați

în mod direct copii. Și în al treilea rând, producătorii de pornografie de obicei utilizează produsele lor pentru a constrânge copiii reprezentați în materialele pornografice fie prin șantaj, fie prin manipulare. În sfârșit, imaginile pornografice cu copii sunt utilizate pentru a obține excitarea și satisfacția sexuală a utilizatorului sau posesorului unui asemenea material.

Dar imaginile ce reflectă abuz asupra copiilor mai sunt utilizate pentru demonstrarea și ulterior acceptarea unui anumit comportament sexual prin care se încearcă a crea convingerea că asemenea tip de comportament este unul firesc (de exemplu, a menține relații sexuale cu un copil „este normal”), pentru stabilirea unei relații de încredere cu alte persoane, cointeresate în exploatarea copiilor, pentru accesul în cluburile/localurile private și pentru avantaje financiare. Cei mai vulnerabili la pornografia infantilă sunt copiii străzii sau copiii ce-și petrec majoritatea timpului liber în stradă. Aceștia constituie o categorie dintre cele mai expuse implicării în prostituție și traficului de copii. Grav este faptul că acești copii ajung mult mai greu în vizorul instituțiilor autorizate pentru protecția și asistență lor.

Dezvoltarea tehnologiilor informaționale și evoluția Internetului creează noi posibilități comerciale de exploatare a copiilor de către amatorii de pornografie, contribuind de asemenea la dezvoltarea rețelelor de distribuire a pornografiei infantile. În condițiile zilei de azi, materialul care conține pornografie infantilă se produce și se răspândește prin intermediul tehnologiilor informaționale și a rețelei de Internet cu o viteză uluitoare și în spații virtuale de necuprins. Posesorii de imagini cu pornografie infantilă utilizează Internetul pentru a face schimb de fișiere, pentru a le accesa pe grupuri de schimb de știri, pentru a avea acces și comunica în sistemele „De la egal la egal”. Ei folosesc și alte tehnologii, din cele mai noi și mai performante, care permit și facilitează schimbul și comercializarea pornografiei infantile.

Mai recent, abuzatorii/exploatatorii sexuali de copii utilizează telefoanele mobile și comunică activ în chat-uri/rețele de socializare,

alte spații de comunicare prin Internet cu scopul de a face cunoștință și a recruta copii, iar ulterior a-i exploata, ceea ce reprezintă un risc deosebit de sporit pentru copiii utilizatori permanenți de tehnologii informaționale.

Întrucât tehnologiile informaționale sunt utilizate în diferite scopuri și acțiuni criminale, inclusiv ca un element de recrutare în cazurile de trafic de copii, am decis să-i dedicăm acestui aspect un capitol aparte. Așadar, mai multă informație despre tehnologiile informaționale găsiți în capitolul III.

Ce înseamnă trafic de copii?

Una din definițiile noțiunii trafic de copii o găsim de asemenea în Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, decât că în formula „vânzare de copii”. Așa dar, „vânzarea de copii (trafic de copii) este considerat orice act sau tranzacție prin care un copil este transferat de orice persoană sau grup de persoane către o altă persoană ori către un alt grup contra cost sau contra oricăror alte avantaje materiale”.⁴ Însă una dintre cele mai răspândite și acceptate la nivel internațional definiții a noțiunii trafic de persoane (care include de fapt și traficul de copii) este cea stipulată în Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transfrontaliere organizate (2000). Articolul 3, după ce la lit. a) dă definiția noțiunii de trafic de persoane („expresia trafic de persoane indica recrutarea, transportul, transferul, adăpostirea sau primirea de persoane, prin amenințare de recurgere sau prin recurgere la forță ori la alte forme de constrângere, prin răpire, fraudă, înșelăciune, abuz de autoritate sau de o situație de vulnerabilitate ori prin oferta sau acceptarea de plăți ori avantaje pentru a obține consimțământul unei persoane având autoritate asupra alteia în scopul

⁴ Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la trafic de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, art. 2 (a).

exploatării. Exploatarea conține, cel puțin, exploatarea prin prostituare a unei alte persoane sau alte forme de exploatare sexuală, munca sau serviciile forțate, sclavia sau practicile analoage sclaviei, folosirea sau prelevarea de organe”), precizează la lit. c) că aceași noțiune se referă și la copii: „recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil în scopul exploatării este considerată trafic de persoane, chiar dacă aceștia nu fac apel la nici unul dintre mijloacele menționate la lit. a) a prezentului articol”. De remarcat, că în cazul minorilor, consimțământul copilului-victimă la intenția de a fi exploatat este irelevantă, chiar dacă nu se recurge la forță, constrângere, răpire, înșelăciune, abuz de putere etc. Astfel, toți copiii transferați sau transportați în scopul exploatării sunt recunoscuți ca victime ale traficului de ființe umane. Iar exploatarea presupune ca o altă persoană, decât victima, să profite de situația creată.

Aceleași elemente, ca și traficul transfrontalier, cuprinde și traficul de ființe umane/copii din interiorul unei țări, decât că semnele lui sunt un pic diferite. Specificul traficului de copii intern rezidă în faptul că viitoarele victime sunt transportate nu peste hotare, ci dintr-o localitate în alta în interiorul țării, scopul fiind același.

Ce este turismul sexual?

Turismul sexual este un fenomen mai recent și reprezintă exploatarea sexuală comercială a copiilor de către adulții care vin din unele localități/țări în altele și unde se folosesc de copii întru satisfacerea propriilor necesități sexuale. De cele mai multe ori cei care călătoresc în scopul turismului sexual provin dintr-o țară mai bogată decât cea pe care o vizitează; dar turiștii sexuali pot călători și în limitele propriei țări sau prin regiune.

Turismul sexual există în diferite medii și păături sociale: îl putem întâlni printre persoanele solitare, dar și printre cele căsătorite; turiștii sexuali pot fi bărbați, dar și femei, bogați, dar și cu un buget limitat. Unii turiști sexuali (care preferă relațiile sexuale cu copiii/pedofilii)

caută în special copii, majoritatea însă sunt așa numiții „ocazionali”, adică persoane, care de obicei nu practică și nu preferă sex cu copiii, dar profită de o situație în care copilul este ușor accesibil.

Anonimatul, accesibilitatea copiilor și neglijarea normelor morale și a valorilor sociale, care ne controlează în viața de zi cu zi comportamentul și faptele, conduc cel mai des la manifestarea abuzului sexual în altă țară. Exploatatorii sexuali a copiilor își justifică de multe ori comportamentul reprobabil, argumentând că sexul cu copiii este acceptabil în cultura țării date sau că ajută copii, astfel oferindu-le bani de buzunar, haine sau călătorii peste hotarele țării.

Țările de destinație a turiștilor sexuali se pot schimba. În cazul în care în una din țările de destinație se intensifică lupta cu acest fenomen, turiștii sexual se orientează spre noi destinații, unde pot mai liber abuza sexual copiii sau unde comiterea acestei infracțiuni ar fi însoțită de mai puțin risc.

Deși nu turismul este cauza exploatării sexuale a copiilor, abuzatorii/exploatatorii utilizează din plin serviciile oferite de companiile turistice, rețelele hoteliere, stațiunile balneare, de restaurante, companii aeriene și de alte agenții de transport. Turismul sexual “înflorește” având la bază inegalitatea de gen și economică și generează alte forme de exploatare sexuală comercială a copiilor, cum ar fi traficul de copii în scopul exploatării sexuale.

Cum sunt recrutați copiii pentru a fi exploatați sexual?

Unul dintre cele mai răspândite procedee de recrutare este înșelăciunea. Aproape 3/4 dintre victimele exploatării sexuale acceptă oferta recrutaților din dorința de a câștiga bine în Moldova sau peste hotarele ei. Dar o influență nu mai puțin importantă asupra copiilor o are faptul că recrutații, străduindu-se să câștige încrederea copiilor, le acordă atenție, cheltuiește cu ei anumite sume de bani, procurându-le alimente, haine, cosmetică sau le achită inițial niște ore la Internet-cafe.

Acești copii, fiind adesea lipsiți de dragostea și afecțiunea părinților, nebeneficiind de minimul necesar de atenție în familia lor, sunt foarte vulnerabili și îl acceptă cu ușurință pe abuzator, se atașează foarte mult de el. Ba mai mult, chiar îl consideră un prieten salvator.

La etapa de exploatare sexuală, condițiile în care se află victimele pot fi diferite. Foarte mult depinde de costul serviciilor și de **statutul** social al clienților. Astfel, fetele exploatare sexual în Moldova mărturisesc că locuiau în apartamente confortabile din capitală (mai ales dacă stăpânul își axează businessul său pe clienți străini). Dacă e să comparăm mărturiile victimelor traficului de copii în scopul exploatării sexuale peste hotare din perioada anilor 2001-2004 cu cele din perioada anilor 2005-2009, am putea de asemenea concluziona că în ultimii ani condițiile de exploatare au devenit mai puțin severe. În locul exploatării persoanele traficate nu mai îndurau foame și bătaie, ca în anii precedenți, aveau acces la servicii medicale. Condițiile lor de trai au devenit comparativ mai bune. În majoritatea cazurilor clienții le permiteau tinerelor să utilizeze metode de contracepție în timpul relației sexuale, deși unii clienți preferau sexul neprotejat, considerând că riscul molipsirii cu boli sexual transmisibile de la minore este minimal. În același timp, fetele erau nevoite să deservească până la 12 clienți pe zi. Prestarea serviciilor sexuale în hoteluri, restaurante, bari disco adesea era combinată cu consumație, din care cauză multe dintre persoanele traficate devin dependente de alcool și nicotină.

În ultimii ani criminalii din sfera exploatării sexuale folosesc tot mai des o nouă metodă de influență asupra victimelor cum este manipularea – procedeu de convingere, bazat pe înșelăciune fină, dar premeditată. Manipularea acționează asupra conștiinței victimei, creându-i diverse iluzii (iluzia că realitatea este așa cum o descrie manipulatorul, iluzia echității relațiilor dintre victimă și manipulator, iluzia propriei alegeri libere), iar acțiunea manipuloare asupra victimelor începe îndată după sosirea lor în țara de destinație. Exploatatorii plasează, bunăoară, fetele care au fost de acord să lucreze în calitate de dansa-

toare sau chelnerițe în același apartament în care locuiesc femeile ce practică prostituția. Astfel, față de ele nu sunt aplicate procedee severe de influență ca să le determine să lucreze în prostituție, ci încearcă să le convingă de profitabilitatea acestei ocupații și de faptul că acest lucru e ceva normal, absolut acceptabil în situația lor, că așa procedează toate. Cu atât mai mult că multe dintre fetele minore, care au trecut în copilărie printr-o experiență de abuz sexual și ulterior au fost exploatate sexual, adesea percep activitatea lor ca un mod de viață normal, presupunând că toate fetele au experiența violenței sexuale. Așadar, exploatarea sexuală comercială a copiilor este un fenomen complex, multidimensional, determinat atât de factorii declanșatori din partea familiei și comunității, cât și de factorii atractivi din partea pieței. Per total, factorii individuali, familiali și sociali, alături de realitățile economice dure și perspectivele reduse de îmbunătățire a situației alcătuiesc ansamblul cauzelor care îi împing pe copii într-o situație de risc privind exploatarea sexuală.

Ce diferență este între abuzul sexual și exploatarea sexuală a copiilor?

Exploatarea sexuală comercială a copiilor și abuzul sexual asupra copiilor includ în sine manipularea situației de vulnerabilitate a copilului, utilizându-l pe acesta în calitate de obiect sexual. Sunt două forme diferite de abuz față de copii, care reclamă și intervenții diferite pentru eliminarea lor. În anumite puncte ele se intercalează, astfel oferind posibilitatea coordonării și colaborării între cei care participă la contracararea fenomenului dat.

Abuzul sexual asupra copilului poate fi definit ca un contact sau o relație de natură sexuală săvârșită fie între minori sau între un minor și un adult (necunoscut, frate, soră, părinte), în care copilul este folosit ca obiect pentru satisfacerea poftelor sexuale ale abuzatorului. Asemenea acțiuni au loc cu utilizarea forței, amenințării, mituirii, trucurilor sau presiunii. Dar comportamentul abuziv cu caracter sexual nu întotdeauna include contactul fizic între copil și abuzator – el poate presupune manifestări exhibiționiste sau de voaierism (de exemplu, când

adultul urmărește cum se dezbracă copilul sau induce/impune copii să întrețină relații sexuale între ei, urmărind și înregistrând video acțiunile copiilor).

Exploatarea sexuală comercială a copiilor înseamnă folosirea/implicarea copilului în scopuri sexuale pentru un profit, adică în schimbul banilor, obiectelor sau achitării în natură, oferite copilului sau persoanei intermediare, care are profit de pe urma acesteia. ESCC îl prezintă pe copil nu numai ca obiect sexual, dar și ca obiect de vânzare, ceea ce are mare importanță în cazul intervențiilor. Este o încălcare gravă a drepturilor copilului, elementul-cheie al acestei încălcări fiind faptul că reprezintă o **relație comercială**, care aduce profit unei sau mai multor persoane. Anume profitul este elementul care deosebește exploatarea sexuală comercială a copiilor de abuzul sexual, deși în ambele cazuri avem de-a face cu violența.

Este important de precizat că afacerile care sunt achitate în natură constituie de asemenea infrațiunea ESCC, deoarece acestea sunt vizualizate adesea ca fiind efectuate cu acordul copilului, care, ulterior, este exploatat sexual în schimbul „protecției”, a unui loc de dormit, a posibilității de a primi note bune la școală. Chiar și atunci când copilul „dă acordul” la un astfel de tip de afacere, acordul lui totuși apare în urma manipulării din partea adultului, care comite un abuz de situație prin statutul și puterea sa.

Tipul de violență prin care a trecut copilul poate fi sesizat de către adulți observând comportamentul copilului. În tabelul de mai jos venim cu unele exemplificări pentru a înțelege diferența de comportament în cazul copiilor abuzați sexual de comportamentul celor care au fost exploatați sexual.

**Diferențele de comportament
între copiii care au suferit de abuz sexual și cei care au suferit de
exploatare sexuală**

Copiii care au suferit de abuz sexual	Copiii care au suferit de exploatare sexuală comercială
De obicei se simt neajutorați	Se pot simți puternici
Nu consideră normală manifestarea inițiativei în relațiile sexuale/seducere	Pot fi inițiatori activi ai relațiilor sexuale/seducerii
De cele mai multe ori sunt introverți, liniștiți dar pot fi gălăgioși/agitați, demonstrând un comportament autodistrugător	De multe ori se exprimă emoțional despre ESCC, dar în realitate simt altceva
Sunt în „interiorul” sistemului – merg la școală, sunt în familie	Sunt „în afara” sistemului – au abandonat școala, fug de acasă etc.
De obicei țin în secret de semenii și prietenii ceea ce li s-a întâmplat	De obicei nu țin în secret cum câștigă banii
Cu excepția abuzatorului, toți cei care constituie mediul înconjurător al copilului, consideră cele întâmplate ca ceva negativ	Persoanele din mediul social apropiat copilului consideră că ce face el e bine
Comunitatea simpatizează și compătimește victima	Comunitatea are o atitudine negativă față de copil

Orientări tipice ale copiilor care au suferit de ESCC

	Fete	Băieți
FRICA	... de a rămâne însărcinată	...de a deveni homosexual
Emoții/trăiri profunde	Corpul nu îi aparține (Asta nu sunt eu) Ații au repulsie față de mine Sentimentul vinei Pierderea demnității	Să ai relații homosexuale este acceptabil dacă ești sărac Dorința de a tutela pe cei mai slabi (mama, sora etc.)
Prezentul	Consideră că prostituția este doar o „meserie” Au nevoie/își doresc niște bani Frica de singurătate	Consideră că prostituția est doar o „meserie” Au nevoie/își doresc niște bani Frica de singurătate Pot afirma că le place această meserie
Dorința	Visează la o dragoste adevărată, la relații staționare și durabile (doresc să fie „salvate”)	Doresc să pună capăt acestei activități, au fantezii despre relații care presupun grijă

Diferențele de comportament în cazurile de abuz sexual și în cele de exploatare sexuală a copiilor nu sunt singurele particularități. Există și un specific de comportament și în cazul copiilor ce au suferit de ESCC, ceea ce ne permite să deosebim unele particularități de mentalitate diferită în funcție de gen în cazul acestora și chiar o orientare tipică a copiilor care au suferit de exploatare sexuală comercială. Aceste particularități le-am inserat schematic în tabelul ce urmează.

II. IDENTIFICAREA CAZURILOR DE EXPLOATARE SEXUALĂ COMERCIALĂ A COPILOR

Persoane care comit infracțiuni cu caracter sexual împotriva copiilor pot fi întâlnite la toate nivelele societății. Ele pot fi identificate în diverse domenii de activitate din orice țară, ele pot fi hetero- sau homosexual. Deși majoritatea dintre ele sunt bărbați, se întâlnesc și femei, care comit infracțiuni cu caracter sexual asupra copiilor.

Dar cum să deosebim o persoană care îți vrea binele dintr-un simplu sentiment de generozitate de cea care se face sau te face prieten, ca mai apoi să te folosească în scopuri dintre cele mai mercantile, inclusiv să te facă robul propriilor sale perversiuni sau a nestăvilitei sete de profit?

1. Profilul persoanelor ce comit infracțiuni sexuale asupra copiilor

Dacă vom încerca să creionăm mai în detalii un portret al individului ce comite infracțiuni sexuale asupra copiilor, ne vom convinge suficient de repede că persoana care exploatează și abuzează un copil nu este neapărat un pedofil, dar poate întreține relații sexuale cu copilul, folosindu-se și de o posibilitate apărută ocazional. De aceea, făcând descrierea persoanei care a întreținut relații sexuale cu un copil, este mai corect și mai potrivit a folosi calificativul „persoana care a comis o infracțiune sexuală asupra copiilor” (în limba engleză se utilizează noțiunea de *child sex offender*).

Persoanele care au comis infracțiuni sexuale asupra copiilor pot fi divizate în două grupe:

- a) **Abuzatori „situaționali”** – care nu au preferințele sexuale orientate numai pe copii, dar intră în contact sexual cu aceștia deoarece a apărut o asemenea ocazie.

Aceste persoane de asemenea pot exploata copii pentru că sunt în situația când aceștia sunt ușor accesibili sau din motivul unor circumstanțe deghizate (de exemplu: nu mi-am dat seama că este

minor; el/ea singur(ă) a vrut, m-a sedus). În cazul dat exploatarea sexuală a copiilor poate să se manifeste o singură dată (de pildă, în perioada vacanței la odihnă), însă uneori manifestarea singulară se poate transforma în abuz de lungă durată/multiplu. Drept „situaționali” pot fi numiți: adolescenții sau adulții impulsivi/curioși, care au descoperit recent accesul la pornografie sau oportunități cu caracter sexual; persoanele demoralizate, motivate de puterea controlului, de obicei, cu antecedente violente; elemente criminale, scopul cărora este profitul pe seama pieței pornografice și care implică copiii în acțiunile sexuale.

b) Abuzatori „preferențiali” – care constituie un grup ce întrunește pedofili, diferiți abuzatori ce au o varietate de interese sexuale deviante, preferințe față de copii, abuzatori latenți cu preferințe potențial ilicite, dar care se limitează la comunicarea on-line.

Persoanele din grupul „preferențialilor” au deja preferințe stabile față de copii. Numărul acestor persoane este mai mic ca a celor din grupul „situaționalilor” (mai numiți și „ocazionali”), dar potențial pot dăuna și trauma mulți copii, deoarece aceste preferințe devin dorințe și intenții.

La rândul lor, printre persoanele „preferențiale” putem identifica următoarele grupuri comportamentale:

- *seducători*, care folosesc diferite metode de manipulare pentru a crea o anumită atitudine și dependența copilului față de propria persoană, pentru a seduce ulterior copilul (deseori ei sunt gata să suporte cheltuieli financiare, curtând victimele timp îndelungat, „pregătindu-le” să le abuzeze; aceste persoane pot recurge la avertizări, șantaj și abuz fizic pentru a împiedica divulgarea de către copil a episodului de abuz sexual asupra acestuia);
- *închiși în sine*, persoane care de asemenea preferă copii, dar sunt lipsiți de capacitatea „seducătorilor” de a stabili relații cu copiii; discuțiile/contactul verbal cu copii se limitează la minimum, dar tind spre relații sexuale cu copii necunoscuți sau de vârstă foarte mică;

- *tipul sadic*, care sunt patologic pasionați de relațiile sexuale cu copiii, dar totodată primesc satisfacere sexuală, provocând dureri victimelor; pentru acest tip de abuzatori este caracteristică în special folosirea forței pentru a întreține relații sexuale cu copilul, răpirea și chiar uciderea victimei.

În unele situații diferențele între preferențiali și situaționali pot fi destul de vagi. De exemplu, unele persoane, care comit infracțiuni împotriva copiilor, tratează sexul ca o modalitate de a-și simți manifestarea puterii și controlului asupra victimei.

În timp ce persoanele care comit infracțiuni/abuzuri sexuale asupra copiilor, creează cerere pentru sex cu copiii, un alt grup de persoane practică organizarea exploatării sexuale comerciale a copiilor. În categoria acestora poate intra oricine – membrii familiei, lideri ai comunităților, sectorul privat sau grupări organizate.

Literatura de specialitate oferă o listă de manifestări a persoanelor care comit infracțiuni sexuale asupra copiilor, manifestări ce pot servi ca indicatori pentru identificarea infractorilor.

- Gelozie (a adulților) față de prietenii copilului pe un fond de supraprotecție față de minor.
- Abuzul de alcool sau stupefiante ce creează dependență.
- Încurajarea exhibiționismului la copii, expunerea copiilor la filme/imagini/povestiri cu caracter erotic/pornografic.
- Încurajarea copilului în manifestarea unor comportamente promiscue sau în a se prostitua.
- Încurajarea discuțiilor libere pe teme sexuale cu copiii.
- Împiedicarea copilului să participe la activități extracurriculare sau angajarea activă în organizarea și desfășurarea acestora.

Totodată, ținem să atenționăm că în practică pot fi întâlnite persoane, care nu se vor încadra în caracteristicile prezentate în această publicație.

2. Vulnerabilitatea copiilor în fața ESCC

Conceptul de vulnerabilitate se referă la capacitatea de rezistență a unui organism în fața factorilor agresivi. Gradul de vulnerabilitate variază de la un individ la altul. Capacitatea de a rezista stresului este determinată în mare parte de resursele biologice, care, la rândul lor, sunt determinate genetic, dar și de suportul social de care beneficiază un individ, precum și de nivelul de dezvoltare, bagajul de cunoștințe pe care îl posedă.

Când este vorba despre copii, în virtutea faptului că aceștia sunt în proces activ de dezvoltare a tuturor sistemelor (biologic, psihologic, social), gradul lor de vulnerabilitate este indiscutabil unul sporit. Însuși conceptul de copil, prin definiție, presupune o persoană vulnerabilă.

Vorbind despre copilărie, din punct de vedere psihologic aceasta se definește prin procese cognitive (de gândire) predominant concretă (≤ 12 ani). Adică până la 12 ani copiii internalizează conceptele, le consolidează, însă conceptele abstracte (dragoste, patriotism, idealism etc.) sunt încă slab reprezentate. Pe plan mental ei operează cu concepte care sunt tangibile și cu care au experiență. Gândirea concretă presupune operarea asupra situațiilor prezente, concrete, nu ipotetice, respectiv, este vorba despre incapacitatea de a prevedea sau anticipa consecințele unei acțiuni. În cazul în care copilul provine dintr-un mediu unde nevoile lui emoționale sunt neglijate, trecerea de la stadiul gândirii concrete la cel al gândirii abstracte este întârziat cu câțiva ani. Cu alte cuvinte, un copil, în virtutea specificului dezvoltării sale, în cazul în care provine dintr-un mediu nefavorabil este extrem de vulnerabil în fața unor adulți care au scopul de a exploata sexual comercial un minor.

Aspectul sexualității este un alt criteriu care plasează copilul în categoria VULNERABIL. Etapele dezvoltării cognitive, fizice și sexuale sunt predeterminate genetic. În jurul vârstei de 9 ani (± 2 ani) se declanșează

programul genetic care dă startul maturizării sexuale. Sub influența modificărilor hormonale începe modificarea trăsăturilor sexuale secundare (creșterea masei musculare la băieți, creșterea sânilor și apariția ciclului menstrual la fete, apariția pilozității etc.). Același program determină și interesul care apare față de sexualitate. Se cunoaște faptul că fetele se dezvoltă cu 2 ani mai repede comparativ cu băieții, atât din punct de vedere fizic, cât și cognitiv. Astfel, la vârsta de 18 ani se armonizează/integrează dezvoltarea cognitivă, emoțională cu cea fizică, sexuală. În cazul băieților dezvoltarea sexuală precede dezvoltarea cognitivă, armonizarea are loc în jurul vârstei 23 ani (± 2 ani). Dincolo de particularitățile dezvoltării cognitive interesul față de dezvoltarea sexuală este o etapă normală în viața fiecărui adolescent. La această etapă a maturizării adolescenții sunt foarte curioși, iar în lipsa unei educații sexuale adecvate sunt predispuși a perpetua idei eronate despre sexualitatea umană. Este foarte important ca în jurul vârstei de 12 ani copiii să beneficieze de o instruire adecvată cu privire la sexualitatea umană, în caz contrar ei rămân vulnerabili în fața unor experiențe sexuale, ce pot mutila permanent identitatea lor sexuală.

În jurul vârstei de 18 ani decurge un alt proces, de asemenea, extrem de important în viața fiecărui om – la această vârstă tinerii caută răspunsul la întrebarea „cine sunt eu?”. Căutarea răspunsului la întrebările ce țin de identitate plasează tânărul în categoria VULNERABIL din perspectiva deschiderii pe care aceștia o au față de experiență. Dacă în cazul copiilor care au primit tot suportul necesar unei dezvoltări sănătoase în familie apare discernământul între „experiențe pozitive” versus „experiențe distructive”, apoi în cazul copilului care provine dintr-un mediu mai puțin suportiv această distincție nu este suficient de clară, fapt ce explică de ce unii oameni nu reușesc să iasă din categoria „caz social” pe parcursul întregii vieți. Chiar dacă un adolescent oficial se regăsește în stadiul gândirii abstracte, capabil să prevadă consecințele acțiunilor, să opereze pe plan mintal cu concepte abstracte, baza de cunoștințe a acestuia este încă limitată, iar tendința de a dobândi independența marchează această vârstă. Cunoștințele limitate, ambiția de a fi „matur”, scopurile slab definite continuă să mențină adolescentul (14-18 ani) în poziția vulnerabil în fața ESCC.

Un alt criteriu care menține copilul în categoria VULNERABIL este fizicul fragil, inferior adulților. Acest aspect plasează copilul în poziția de supus. În paralel cu aspectul fizic vine și dependența socio-economică a lui față de adult, fapt care explică oarecum atitudinea supusă a minorului față de adulți chiar și atunci când acțiunile adultului sunt îndreptate împotriva copilului.

Așadar, *copilul este vulnerabil datorită nivelului său de dezvoltare fizică, intelectuală, emoțională. De asemenea curiozitatea copiilor față de tot ce este nou, inclusiv modificările fizice care au loc în pubertate, plasează copilul în poziția de vulnerabilitate. Adăugător, dependența copiilor față de bunurile la care au acces doar adulții datorită statutului socio-financiar, plus suportul informativ, emoțional oferit/sau nu de familie sunt alți factori cu potențial de creștere/scădere a mecanismelor de rezistență a copilului față de ESCC.*

3. Indicatorii utilizați la identificarea cazurilor ESCC

Întrucât pedagogii sunt cei care comunică sistematic cu copii de diferite vârste, anume ei pot observa careva schimbări în comportamentul/reușita copilului. Aceste schimbări pot fi generate de diferiți factori, inclusiv de situația de violență și/sau abuz sexual prin care trece copilul. Din aceste motive am considerat oportun a include în prezenta publicație un capitol dedicat indicatorilor utilizați la identificarea cazurilor de ESCC și manifestărilor stresului post-traumatic la copii. Or, odată identificate, aceste cazuri trebuiesc sesizate și referite organelor competente, care le pot soluționa dintr-o perspectivă cât mai favorabilă copilului, evitând revictimizarea acestuia.

Mai jos prezentăm un tabel cu indicatori în comportamentul și/sau realitatea copilului și a adultului, ce pot fi utilizați la identificarea cazurilor de ESCC.

Formele ESCC	Indicatori de recunoaștere a copilului abuzat	Indicatori pentru copii aflați în risc
<p>IMPLICAREA COPILULUI ÎN PROSTITUȚIE</p> <p>PORNOGRAFIA INFANTILĂ ȘI UTILIZAREA TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE</p>	<p>Copil</p> <ul style="list-style-type: none"> Copilul a fost găsit peste hotarele țării, implicat în prostituție. Copilul a fost oprit la hotarele țării, traversându-le cu persoane necunoscute/recent cunoscute și nu poate oferi informație privind scopul și locul plecării. Utilizarea limbajului și jargoanelor asociate fenomenului. Comportament provocător, sexualizat. BTS, igienă superficială. Abuz de stupefiante. Un număr mare de adulți cunoscuți de către copil. Anxietate, depresie, stres post-traumatic. Sentimente intense față de persoanele bănuite. Mărturiile copilului că a fost fotografiat, filmat cu sau fără acordul său. Există un număr mare de victime sau suspecți pe un dosar. 	<ul style="list-style-type: none"> Factori familiari: nivel scăzut de educație în familie; abuz sexual în cadrul familiei; abuz de stupefiante/adicții în cadrul familiei; abuz sau violență în cadrul familiei; lipsa comunicării între părinți și copii; familii monoparentale sau în divorț; absența grijii părintești – copii orfani sau instituționalizați. Factori sociali și economici: acces limitat/lipsa accesului la sistemul educațional; povești locale de succes; lipsa de informații cu privire la riscuri; lipsa unui mediu prietenos pentru copii și adolescenți; lipsa sistemului de protecție a copilului; impactul tehnologiilor informaționale asupra relațiilor sexuale; perceperea copilului în calitate de marfă; sărăcia.

Formele ESCC	Indicatori de recunoaștere a copilului abuzat	Indicatori pentru copii aflați în risc
<p>TRAFICUL DE COPII</p> <p>TURISM SEXUAL</p>	<ul style="list-style-type: none"> Copilul mărturisește că discută prin Internet/ menține contacte cu persoane adulte străine. Aflarea copilului în saune/ hotele/ apartamente fără prezența părinților/ reprezentanților legali. <p style="text-align: center;">Adult</p> <ul style="list-style-type: none"> Bănuitul manifestă interese neobișnuite față de copil. Bănuitul posedă producție cu caracter erotic sau pornografic cu implicarea copiilor. Sunt dovezi că bănuitul face parte din/ contactează cu rețelele de pedofili. Bănuitul petrece mult timp în localuri, unde se adună copiii. Bănuitul utilizează tehnologiile informaționale în comunicarea cu copilul. Bănuitul posedă documentele de identitate ale copilului. Bănuitul nu dorește ca minorul să fie audiat individual. 	<ul style="list-style-type: none"> Copii în circumstanțe dificile: copiii care consumă droguri sau alcool; copii neglijați; copii instituționalizați; copii implicați în infracțiuni de furt și cerșetorie.

4. Stresul post-traumatic (SPT) și reacția copiilor la traumă

Noțiunea de stres post-traumatic înglobează un complex de simptome care apar în rezultatul traumei psihologice provocate de un eveniment dincolo de experiența umană obișnuită. Orice situație care presupune amenințare/risc pentru viață, mari daune personale, pierderea familiei, casei sau expunerea în calitate de martor ocular în situații de moarte violentă sau a rănirii unei persoane se încadrează în categoria experiențelor traumatizante, care solicită intervenții în scopul diminuării stresului post-traumatic.

Stresul post-traumatic se poate manifesta în trei forme.

- a) **Forma acută** se instalează imediat după evenimentul traumatizant și dispare spontan, de la sine în următoarele șase luni. Forma acută se manifestă prin insomnii, coșmaruri, comportamente fobice (frici) care urmează imediat după evenimentul stresant. Poate apărea frecvent comportamentul de imobilitate, tremur, agresivitate instalată imediat după incident. În cazul în care individul nu primește asistență psihologică în timp util, iar simptomatologia nu dispare de la sine, stresul acut se poate transforma în stres cronic.
- b) **Forma cronică** se manifestă prin retrăirea experienței traumatizante care apare în forma unor imagini vivide, visuri neplăcute, depresie, anxietate generală (neliniști), disfuncții cognitive. În cazul acestei forme rezoluțiile spontane nu apar de la sine și nu se cunoaște cât timp aceste simptome pot persista în afara intervențiilor psihoterapeutice active. În orice caz, la fel ca și în cazul formei acute se recomandă intervenția psiho-terapeutică, doar că mult mai intensivă și de durată.
- c) **Forma întârziată** o prezintă cazurile în care instalarea simptomelor are loc în timp, aproximativ la 6 luni după trăirea traumei. Indivizii cu forma întârziată a stresului post-traumatic rar își revin fără o intervenție specializată. Această formă este cea mai severă manifestare a stresului post-traumatic. Individul poate

apărea ca neafectat (anormal de „normal”), după care pot apărea reacții fobice, tulburări ale somnului, anxietate generală, depresie, tulburări cognitive. Reacția întârziată poate fi explicată de utilizarea mecanismului de apărare a organismului prin „nega-rea” celor întâmplate. Tratamentul acestei forme de SPT este mult mai dificil și mai îndelungat decât în cazul primelor două forme.

5. Fazele de instalare a stresului post-traumatic

Stresul post-traumatic are câteva faze de instalare. În prima fază se produce evenimentul stresant, când copilul poate să nu-și dea seama ce se întâmplă. În fază a doua copilul intră în starea de șoc. Faza de șoc este urmată de *negare* (faza a treia) – un mecanism necesar sistemului cognitiv uman. Evenimentul este negat pentru ca psihicul să aibă timp să adune resursele necesare ca să facă față situației traumatizante.

În funcție de puterea sistemului nervos și de cunoștințele fiecăruia, faza de negare poate dura de la câteva ore la câteva săptămâni sau chiar ani în șir (în dependență de intensitatea traumei). Odată ce sistemul cognitiv reușește să accepte evenimentul stresant, prima reacție de apărare care apare va fi agresivitatea (faza a patra) cu scopul anihilării sursei traumatice. La această fază, în funcție de premisele personale (un Sine puternic sau slab, încredere scăzută sau crescută în forțele proprii), agresivitatea poate fi îndreptată împotriva agresorului sau împotriva sa (a victimei).

În cazul în care eforturile de adaptare la evenimentul stresant se dovedesc a fi puțin utile, se poate instala apatia și/sau depresia (faza a cincia). Mecanismul apatiei sau depresiei se regăsește cel mai frecvent la victimele ESCC. Acest lucru se explică și prin faptul că agresiunea copilului îndreptată asupra abuzatorului de cele mai multe ori duce la sporirea severității abuzului. În același timp, inactivitatea din partea victimei de multe ori este confundată cu consimțământul acesteia. În

sfârșit, pentru a scăpa de stres, victimele ESCC de multe ori apelează la normalizarea experienței abuzului, cu alte cuvinte găsesc motive raționale pentru a justifica experiența abuzului.

Fazele de instalare a stresului sugerează indirect că experiența post-traumatică durează ani în șir, ceea ce solicită intervenții în regim de urgență și reabilitare de durată. În continuare inserăm o sistematizată a fazelor stresului post-traumatic și manifestărilor specifice fiecărei faze.

FAZELE EVOLUȚIEI STRESULUI POSTTRAUMATIC

6. Manifestarea stresului la copii în funcție de vârstă

Consecințele ESCC își pun amprenta asupra formării ulterioare a individului, asupra felului în care acesta se percepe pe sine, iar pentru alții și asupra felului în care conceptualizează lumea. Printre efectele traumelor din copilărie se numără:

- imagine de sine slab conturată sau formulată în termeni negativi, disocierea Eu-lui;
- izolare socială;
- confuzia identității sexuale, dificultatea de a stabili și menține relații intime cu semenii;
- dificultăți de relaționare, sentimentul că este diferit de alți oameni;
- imprimă o conotație pozitivă comportamentelor violente;

- normalizarea experienței traumatizante în condițiile atașamentului între agresor și victimă;
- instaurarea unei stări de anxietate cronică.

În funcție de vârstă și nevoile de dezvoltare a copilului, stresul se manifestă diferit. În continuare prezentăm trei tabele care însumează manifestările stresului și nevoile copiilor în funcție de vârstă.

Reacțiile copiilor la vârsta de 3 - 7 ani la traumă

Simptome	Soluții
Vise fioroase	Încurajarea copilului de a vorbi despre vise, oferirea explicațiilor pentru vise, găsirea unui mit care ar soluționa conflictul ce apare în vis.
Atașament alarmant	Asigurarea grijii permanente
Simptoame regresive (sugerea degetului, enurezis)	Tolerarea fenomenelor temporare de către adulți
Atribuirea priorităților magice la amintirea traumei	Separarea traumei de amintirile reale legate de casă, jucării etc.
Neajutorare și pasivitate	Oferirea sprijinului (odihnă, hrană, joacă).
Sentiment sporit de frică	Crearea unei atmosfere sigure.
Dificultăți cognitive	Explicarea evenimentelor așteptate.
Dificultăți în a recunoaște propria anxietate	Povești de încurajare, discuții despre emoțiile umane (determinarea fricii, urii, tristeții).
Verbalizare insuficientă – retrăirea traumei fără a o verbaliza	A ajuta copilul să vorbească/povestească despre sentimentele și trăirile sale.

Reacțiile copiilor la vârsta de 8-11 ani la traumă

Simptome	Soluții
Preocuparea de acțiunile proprii în timpul evenimentului; îngrijorarea privind responsabilitatea sau vina sa	Ajutor în a-și exprima experiențele ascunse/atenuate
Temeri specifice activate cu amintiri sau aflându-se în singurătate	Ajutor în identificarea și exprimarea amintirilor și a anxietății
Redarea/repovestirea evenimentului	Permișunea de a vorbi și a se juca, analiza denaturărilor, informarea despre sentimente și relații normale
Frica de a fi deprimat de experiențele sale	Stimularea manifestării fricii, furiei în prezența și cu susținerea adultului pentru a preveni revictimizarea
Dereglarea concentrării, a capacității de învățare	Încurajarea comunicării cu adultul atunci când gândurile și emoțiile împiedică procesul de studiu sau alte performanțe.
Dereglarea somnului (coșmaruri, frica de a dormi singur)	Încurajarea discuțiilor/povestirilor despre vise, explicarea viselor „urâte”
Grijă sporită de siguranța sa și a celor din jur	Ajutor prin împărtășirea preocupărilor, liniștire prin comunicarea informației realiste
Comportament agresiv și instabil, negativist	Ajutor în a face față experiențelor prin intermediul autocontrolului (de exemplu, atunci când crede că-i este greu să se simtă supărat)
Concentrarea atenției asupra reacției părinților, teama de a deranja/supăra părinții cu preocupările proprii	Propunere de întâlnire a copiilor cu părinții, pentru a ajuta copii să dea de știre părinților despre ceea ce simt
Grijă față de alte persoane afectate și de familiile lor	Promovarea acțiunilor constructive/afirmative în interesul celor care au suferit/victimelor
Frica față de schimbări, provocate de reacții personale, durere, frică de fantome	Ajutor/asistență în amintirea/memorarea pozitivă a faptului ce făcea persoana în momentul dificil

III. EXPLOATAREA SEXUALĂ A COPIILOR ȘI NOILE TEHNOLOGII INFORMAȚIONALE

Un proces relativ nou și mai puțin cunoscut pentru Republica Moldova este acostarea copiilor on-line. Cu toate că el începe să fie întâlnit și la noi tot mai des, nu avem deocamdată date disponibile la acest compartiment (o cercetare în domeniul siguranței pe Internet va fi disponibilă pe www.lastrada.md până la finele anului 2011), el manifestându-se de scurt timp. Probabil acesta și este motivul pentru care legislația Republicii Moldova nu prevede incriminarea acostării copiilor on-line.

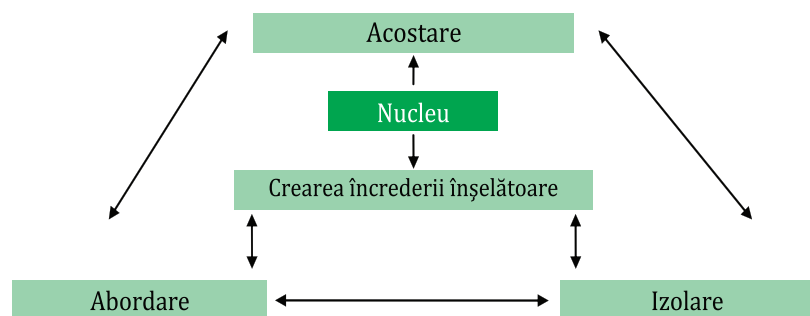
Întrucât intenționăm să ne referim la exemple și modele din Europa Occidentală, am decis să dedicăm acestui subiect un capitol separat în cadrul prezentei publicații. Mai ales că fenomenul în cauză este des întâlnit ca și etapă de recrutare a copiilor care au fost exploatați sexual în lumea reală. În plus, cu toate că Republica Moldova nu este printre statele cele mai dezvoltate în lume, accesul la tehnologiile informaționale și rețelele de socializare devine tot mai popular în special pentru tineri chiar de la o vârstă destul de fragedă. Această realizare nu poate decât să ne bucure, dar în același timp ea comportă și un șir de riscuri, în special atunci când navigarea pe net rămâne nesupravegheată de părinți, de specialiști sau alți adulți. Unul dintre riscurile cele mai frecvente a devenit acostarea sexuală on-line.

1. Acostarea copiilor on-line

Racolarea copilului – un comportament premeditat, menit să asigure încrederea și cooperarea copiilor până la implicarea lor într-o relație sexuală – este un proces ce începe cu alegerea de către infractor a unui loc țintă, ce va fi atrăgător pentru copii. În lumea reală (off-line) acesta poate fi un loc frecventat des de copii, precum e școala, centrele comerciale, terenurile de joacă și parcurile. Procesul de acostare poate începe de o manieră libertină și aparent nevinovată, în timpul căruia infractorii își exprimă o atenție sporită față de copilul-victimă și modelează astfel atmosfera comunicării, încât victima să se simtă o persoană deosebită, intenția fiind de a forma o relație prin care să

câștigă încrederea copilului. Conform Olson (2007),⁵ dezvoltarea încrederii este componentul principal în procesul de acostare a copilului, iar probabilitatea unei relații sexuale în lumea reală depinde de abilitatea infractorului de a cultiva încrederea victimei (figura 1).

Figura 1. Procesul acostării copilului

Pe măsura dezvoltării încrederii între copilul-victimă și infractor, ultimul caută să convingă copiii să accepte o relație sexuală, introducând un element sexual în relația lor. O tactică metodică și premeditată de a convinge o victimă să se angajeze în relații sexuale implică un proces care, inițial, familiarizează victima cu noțiunea de sex, după care, treptat, se angajează (cu copilul) în „activități sexuale”. Infractorul poate, spre exemplu, să destăinuiească „confidentului” său informații personale intime cu privire la viața lui sexuală, cu intenția de a ușura determinarea recipientului să accepte angajarea în activități sexuale cu infractorul sau altă persoană. Demonstrarea pornografiei infantile este o altă modalitate eficientă de convingere, deoarece „pornografia sexualizează violul, violența, hărțuirea sexuală, prostituția și abuzul sexual al copiilor, astfel celebrându-le, promovându-le, autorizându-le și „legitimându-le”.

Acostarea copilului (în engleză – grooming) este o noțiune ce descrie modul în care infractorul utilizează diferite tehnici, inclusiv demon-

⁵ Olson et al. (2007: 243) au definit Abordarea ca „primul contact fizic sau verbal „de intrare”, care are loc înaintea actului sexual propriu-zis”. Sursa: Adaptat după Olson et al. (2007)

strarea pornografiei copiilor, pentru a le reduce nivelul de apărare și a-i convinge să accepte actele sexuale ca fiind „normale” și nu „anormale” sau „abuz”.

În contextul Convenției Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale acostarea copiilor în scopuri sexuale este propunerea făcută cu intenție de către un adult, prin intermediul tehnologiilor de comunicare și informaționale, pentru a contracta un copil care nu a împlinit vârsta legală de consimțământ în scopul comiterii asupra acestuia a oricărei infracțiuni dintre cele prevăzute la articolul 18, alineatul 1, lit. a. (activități sexuale cu un copil care, potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală) sau la articolul 20 alineatul 1, lit. a. (producția de pornografie infantilă) dacă propunerea a fost urmată de fapte materiale care conduc la o acea întâlnire.⁶

2. Atracția copiilor pentru noile tehnologii informaționale

Tot mai multe vieți sociale ale tinerilor se rotesc în jurul Internetului, făcându-și prieteni de viață oameni pe care nu i-au cunoscut niciodată în realitate. Această atracție a copiilor pentru paginile Internet și rețele sociale este ușor de explicat.

În mediul respectiv este ușor să pretinzi a fi ceea ce nu ești. Zilnic, tinerii intră într-o lume cibernetică socială cu identități false. Fenomenul de reinventare este mai interesant. Tinerii mint on-line despre sine, însă, din anumite motive, ei preferă să creadă ceea ce străinii le spun despre ei... Adolescenții care nu se simt populari în lumea reală își pot găsi un fel de popularitate de substituie on-line, adăugând mai mulți

⁶ Noțiunea este compilată din Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale. Lanzarote, 25.X.2007.

prieteni pe site-ul lor de rețea socială. Cine are nevoie de prieteni în viața reală, atunci când ai o mulțime de prieteni on-line, doritori să discute despre cât de tari sunt? E suficient ca un copil să întrețină o conversație on-line de 10 minute cu un străin și brusc el și-a găsit cel mai bun prieten.

Adolescenții înlocuiesc vieți sociale virtuale cu prieteni care, deseori, nu au fețe sau identități reale pentru vieți sociale în lumea fizică/reală. Copiii se împrietenesc cu oameni pe care-i întâlnesc în saloane de jocuri și pagini din lumea virtuală. Unii devin într-atât de obsedați și captivați de joc sau lumea virtuală, încât pierd interesul de a realiza ceva în lumea reală.

Fiind tot mai populare în rândul generației digitale, tehnologiile informaționale și de comunicare, cum ar fi site-urile cu rețele sociale, au devenit un element important în procesul de acostare a copiilor. Generația digitală, cunoscută de asemenea cu denumirea „Generația virtuală” sau „Gen-V”, se constituie din oameni ai diferitelor „grupuri demografice de vârstă, care întrețin legături sociale on-line prin intermediul lumii virtuale, a jocurilor video, precum și din blogeri. În rețele sociale ei postează și citesc informații plasate de utilizatori pe pagini e-comerciale, precum amazon.com.

O altă formă modernă de comunicare ce permite utilizatorilor de Internet să răspândească și să distribuie informație și idei au devenit blogurile. Popularitatea crescândă a blogerilor (autori de pagini consacrate pe Internet, inclusiv copii) ce postează conținut (de pildă, activități zilnice și gânduri) on-line se datorează următoarelor caracteristici:

- prietenos – ușor de utilizat, cu cunoștințe tehnice sau de Internet minime;
- extindere globală – oricine are acces la Internet poate citi și lăsa comentarii sau reacții;
- comunitate virtuală – conexiune cu alte bloguri (inclusiv ale străinilor), astfel creându-se un anumit tip de comunități virtuale.

Alte tehnologii populare de comunicare folosite pentru a face schimb de mesaje în scris în timp real, cu diferite nivele de formalitate, sunt programele de mesagerie instantanee (de exemplu, MSN Messenger, Yahoo! Messenger și ICQ), centrele IRC (Internet Relay Chat) și servicii de mesaje scurte (SMS; mesaje text mobil către mobil). Popularitatea acestor tipuri de tehnologii printre persoanele tinere este în prezent ușor de demonstrat. Aproximativ 41% dintre copii cu vârsta cuprinsă între 8-11 ani folosesc Internetul în mod regulat, 32% dintre copiii de aceleași vârste se folosesc de telefoane mobile, iar 56% se joacă în jocuri la computere; 7% dintre copiii cu vârsta de 10 ani au propria camera web (UK CEOP 2007a:3).

Într-o conversație on-line tipică ce implică și copii sunt deseori folosite acronime sau alte semne nelingvistice (așa-numitele smiley-ce) pentru a accelera procesul de scriere. Figura de mai jos prezintă un exemplu de „fereastră” cu o conversație în programul IRC între două părți cu nume false „Sk8tr” și „Ynggrl”.

Fereastră 1. Un exemplu de conversație on-line pe IRC

Sk8tr: hey	(Salut)
Ynggrl: sup [translation: 'What's up?']	(Ce faci?)
Sk8tr: asl [translation: 'Age, sex and location?']	(Varsta, sex si localitate?)
Ynggrl: 15f [translation: '15, female']	(15, femeie)
Sk8tr: wut r u doing 2nite [translation: 'What are you doing tonight?']	(Ce faci deseara?)
Ynggrl:n2m [translation: 'Not too much']	(Nimic)
Sk8tr: wuf [translation: 'Where are you from?']	(De unde iesti?)
Ynggrl: paw [translation: 'Parents are watching']	(Parintii se uita)

3. Atracția infractorilor sexuali pentru noile tehnologii informaționale

Tehnologia informațională oferă atât copiilor, cât și adulților mai multe mijloace pentru a stabili relații interpersonale pozitive, însă aceste tehnologii au facilitat de asemenea comiterea infracțiunilor convenționale permițând infractorilor să localizeze potențialele victime cu ușurință

și să facă schimb de informație cu privire la vulnerabilitatea victimelor cu alți infractori din întreaga lume. Este puțin probabil ca infractorii ce comit infracțiuni sexuale asupra copiilor să se jeneze să folosească tehnologiile noi pentru a facilita procesul de acostare a copiilor pentru abuzuri sexuale.

Criminaliștii susțin că infracțiunea poate avea loc cel mai probabil atunci când există oportunități ca ea să se producă, când sunt prezenți infractorii motivați adecvat și când lipsesc tutori capabili să o prevină sau alte piedici în fața infracțiunii. Evoluțiile în tehnologiile informaționale au creat un mediu criminogen ideal, secundat de o sumedenie de oportunități, infractori suficient de motivați și un număr redus de legi eficiente și coordonate. McNulty (2007) explică acest lucru în felul următor. În trecut, infractorii care creau sau colectau pornografie cu copii sau care încercau să ademenească în scopuri sexuale copii erau constrânși de propria conștiință a deviației lor. Natura grotescă a abuzului sexual a copilului și corespunzător frica de a fi descoperit țineau la distanță mulți infractori sexuali de la asocierea în lumea reală cu infractorii ce împărtășeau aceleași gânduri. Spațiul cibernetic permite totuși un grad de anonim, necunoscut în trecut. Drept rezultat, infractorii s-au asociat în comunități on-line pentru a face schimb de imagini ale abuzurilor sexuale asupra copiilor și să discute comportamentul lor barbar.

Din cele ce se cunoaște despre autorii infracțiunilor de abuz sexual asupra copiilor, nu pare deloc surprinzător că ei folosesc posibilitățile spațiului cibernetic – imensitatea, caracterul anonim și iluzoriu, lipsa unui control eficient și o piață potențială masivă și internațională. Spațiul cibernetic oferă oportunități de neînchipuit pentru înșelăciune, iar caracterul latent pe care se bazează abuzul sexual asupra copiilor permite un acces fără precedent la copiii și adulții vulnerabili în casele lor proprii.

Cercetătorul britanic Durkin (citat în Middleton et al., 2006) a identificat în 1997 patru modalități în care abuzatorii pot exploata Internetul:

- traficul pornografiei infantile;
- localizarea copiilor în scopul abuzării lor sexuale;
- angajarea în discuții sexuale improprii cu copii;
- comunicarea cu alți indivizi de aceleași păreri (abuzatori sexuali ai copiilor).

Abuzatorii sexuali pot folosi de asemenea Internetul în scopul localizării operatorilor de turism cu destinații favorabile activității sexuale cu copii, pentru a intra în contact direct cu copiii implicați în prostituție și pentru a comanda copii pe Internet. Natura anonimă a spațiului cibernetic permite abuzatorilor să se mascheze în copii (bunăoară, pe programele IRC și site-urile de rețele sociale) pentru a căpăta încrederea victimelor pe o perioadă de timp (de la minute la luni), înainte de introducerea unui element sexual în conversația on-line. Uneori tranziția de la o discuție inocentă la una cu elemente sexuale poate fi foarte rapidă.

Lipsa semnelor vizuale în spațiul cibernetic, care ar putea ajuta copiii-victime să ia decizii referitoare la potrivirea, autenticitatea și sinceritatea persoanelor cu care comunică (Wells & Mitchell 2007) de asemenea facilitează procesul de acostare. Aceasta se referă îndeosebi la site-urile de jocuri virtuale.

În schimbul vizitării locurilor preferate de copii în lumea reală, infractorii își caută în prezent victimele vizitând chat-urile IRC din fotolii comode sau din Internet-cafe-uri. De exemplu, se estimează că 89% din solicitările sexuale pentru tineri sunt făcute în chat-urile IRC. Un studiu recent al infracțiunilor din spațiul cibernetic în Marea Britanie, efectuat de o companie de criminologie on-line, estimează: ...850.000 cazuri de abordări sexuale on-line nedorite, în mare parte mesaje de natură sexuală în chat-uri, în timpul anului 2006. În aceeași perioadă s-au înregistrat 238 infracțiuni de întâlnire a copilului ca urmare a acostării sexuale (Fafinski 2007: 14).

În procesul de acostare a copiilor sunt utilizate și alte tehnologii de comunicare, cum ar fi mesageria instantanee, e-mailul, VoIP și telefoanele mobile. În perioada desfășurării procesului de acostare, infractorii pot expune copilul-victimă la un conținut sexual dăunător, ca pornografia și conversația sexuală sau să încurajeze verbal un comportament sexual dăunător pentru a desensibiliza copilul-victimă și a-l convinge să întrețină relații sexuale. Uneori procesul de acostare poate continua luni întregi până ca infractorul să organizeze o întâlnire reală.

Incontestabil, tehnologiile informaționale au creat un spațiu nou imens în care copiii pot învăța și se pot juca. Dar acest spațiu este un loc atât al oportunităților, cât și al riscurilor, un loc unde copiii se pot dezvolta, dar și unde pot deveni victime ale infracțiunilor cu caracter sexual, un loc unde se pot antrena chiar ei singuri într-un comportament ilegal. La sfârșitul anului 2005 Williams și Guerra (2007) a efectuat un studiu printre elevii din clasele a 5-a, a 8-a și a 11-a, în număr de 3.339 tineri din 78 de școli din Colorado. În anul următor 2.293 dintre respondenții primului sondaj au participat într-un al doilea, care a cuprins 65 de școli. Studiul a constatat ca 9,4% din respondenți au experimentat intimidări prin Internet.

Tehnologiile ușurează de asemenea sarcina de a pune în contact străinii și copiii on-line. În studiul *Proiectul Internetul și viața americană. Tineri și Părinți* (Pew Internet and American life Project. Teens and Parents), desfășurat la 23 octombrie și 19 noiembrie 2006, din 886 de adolescenți cu vârsta între 12 și 17 ani, care au raportat că utilizează Internetul, aproape o treime au fost contactați on-line de străini, iar la 7% le-a fost frică sau incomod să mărturisească rezultatele. Mult mai mare este numărul celor care și-au creat identități pe site-urile cu rețele sociale sau care au postat fotografii on-line, au fost contactați de către străini și s-au simțit incomod sau în pericol (vezi Tabelul 2).

Tabelul 2. Străini ce contactează copiii on-line (în procente)

Numărul și genul persoanelor contactate, activitățile	Contactați de străini	Contactați de străini, care i-au făcut să le fie frică sau să se simtă incomod
În total adolescenți on-line (886)	32	7
Gen		
Băieți on-line	24	4
Fete on-line	39	11
Activități on-line		
Au creat o identitate pe site-ul de rețea socială	44	9
Nu au creat o identitate pe site-ul de rețea socială	16	5
Au postat fotografii on-line	49	10
Nu au postat fotografii on-line	16	4

Nota. nr=935 tineri cu vârsta între 12 și 17 ani chestionați. Sursa: Adaptat de la Smith (2007)

Răufăcătorii ce comit infracțiuni sexuale asupra copiilor fac uz de Internet de asemenea pentru a căuta materiale privind exploatarea copiilor, dar și pentru a distribui astfel de materiale în interiorul sau în afara țării în vederea desensibilizării victimelor din grupurile țintă de copii. Pedofilii frecventează deseori anumite site-uri pentru a comunica cu alți indivizi de aceeași orientare și/sau să facă schimb de imagini cu copii. Internetul a facilitat în mare parte schimbul de informație și strategii pentru acostarea copiilor în scopuri sexuale, fortificând astfel filosofia sexului adult-copil. Tipurile de infracțiuni ce cad sub incidența exploatarea on-line a copiilor includ producerea, posedarea și distribuirea pornografiei infantile, coruperea copiilor cu scopul implicării într-un contact sexual și afișarea imaginilor în regim real de abuz sexual a copiilor.

IV. ACTE INTERNAȚIONALE ȘI NAȚIONALE PRIVIND PROTECȚIA COPILOR ÎMPOTRIVA ESCC

Republica Moldova a ratificat mai multe tratate internaționale care au drept scop protecția copiilor împotriva exploatării sexuale. Ratificarea actelor internaționale, juridic, obligă statul să execute obligațiile asumate. Constituția Republicii Moldova prevede în articolul 4 că dacă există neconcordanțe între pactele și tratatele internaționale privitoare la drepturile fundamentale ale omului la care Republica Moldova este parte și legile ei interne, prioritate au reglementările internaționale.

Unul dintre actele internaționale de actualitate, pe care Republica Moldova l-a semnat numai, dar nu l-a ratificat încă, este Convenția pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale, adoptată de Consiliul Europei în scopul combaterii infracțiunilor ce țin de exploatarea copiilor și în intenția asigurării unui mediu on-line sigur pentru aceștia. O serie de state ca Australia, Canada, Statele Unite ale Americii și Marea Britanie au introdus, la rândul lor, restricții legislative contra acostării on-line a copiilor și infracțiunilor ce derivă din ea. Lucru, ce ar fi oportun să-l înfăptuim și legiuitorii noștri.

În cele ce urmează, ne-am propus să familiarizăm potențialul cititor cu cele mai relevante articole în contextul publicației de față.

1. Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale

Convenția pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale a fost adoptată de Comitetul de Miniștri la 12 iulie 2007 și declarată deschisă pentru semnare la 20 octombrie 2007. Către 14 septembrie 2011 Convenția era semnată de 42 de țări și ratificată deocamdată de numai 14 state. Printre primele state care au ratificat Convenția sunt Albania, Grecia, Danemarca, Franța, Malta, Muntenegru, Olanda, Serbia, Spania ș.a. Ea conține mai multe prevederi referitoare la exploatarea copiilor (articolele 20 – 22), iar unele se referă în mod expres la acostarea copiilor on-line (articolul 23).

Reproducem aici integral articolele mai relevante în contextul subiectului publicației noastre.

Articolul 18 - Abuzuri sexuale

1. Fiecare Parte va lua măsurile necesare, fie ele legislative sau de altă natură, pentru a se asigura de incriminarea următoarelor fapte comise cu intenție:

- a. activitățile sexuale cu un copil care, potrivit prevederilor în vigoare ale dreptului național, nu a împlinit vârsta legală pentru viața sexuală;
- b. activități sexuale cu un copil dacă:
 - se folosește constrângerea, forța sau amenințările; sau
 - se abuzează de o poziție recunoscută ca fiind de încredere, de autoritate sau de influență asupra copilului, inclusiv în cadrul familiei; sau
 - se abuzează de o situație de vulnerabilitate deosebită a copilului, mai ales datorită unui handicap psihic sau fizic sau datorită unei situații de dependență.

2. În scopul aplicării alineatului 1 de mai sus, fiecare Parte va decide vârsta până la care sunt interzise relațiile sexuale cu un copil.

3. Prevederile alineatului 1 a. nu sunt menite să guverneze activitățile sexuale consimțite între minori.

Articolul 19 - Infrațiuni referitoare la prostituția infantilă

1. Fiecare Parte va lua măsurile necesare, fie legislative sau de altă natură, pentru a se asigura de incriminarea următoarelor fapte comise cu intenție:

- a. recrutarea unui copil pentru a practica prostituția sau pentru a determina un copil să participe la prostituție;
- b. constrângerea unui copil să se prostitueze sau obținerea unui profit din, sau exploatarea în altă manieră a unui copil în asemenea scopuri;
- c. recurgerea la prostituția infantilă.

2. În sensul prezentului articol, termenul „prostituție infantilă” desemnează faptul de a folosi un copil pentru activități sexuale atunci, când se oferă sau se promit sume de bani sau orice altă formă de remunerație sau de răsplătă, indiferent dacă această plată, promisiune sau răsplătă se oferă copilului sau unei terțe persoane.

Articolul 20 - Infrațiuni referitoare la pornografia infantilă

1. Fiecare Parte va lua măsurile necesare, fie ele legislative sau de altă natură, pentru incriminarea următoarelor fapte comise cu intenție și fără drept:

- a. producția de pornografie infantilă;
- b. oferirea sau punerea la dispoziție a pornografiei infantile;
- c. distribuirea sau transmiterea pornografiei infantile;
- d. procurarea de pornografie infantilă pentru sine sau pentru altul;
- e. deținerea de pornografie infantilă;
- f. obținerea accesului cu bună știință, prin intermediul tehnologiilor informaționale și a comunicațiilor, la pornografia infantilă.

2. În sensul prezentului articol, termenul „pornografie infantilă” desemnează orice material care prezintă, în manieră vizuală, un copil care desfășoară un comportament sexual explicit, real sau simulat, sau orice reprezentare a organelor sexuale ale unui copil, în mod special în scopuri sexuale.

3. Fiecare Parte își poate rezerva dreptul de a nu aplica, integral sau parțial, prevederile alineatului 1. a. și e. în ceea ce privește producția și deținerea:

- de materiale pornografice ce constau exclusiv în reprezentări simulate sau imagini realiste ale unui copil inexistent;
- de materiale pornografice care implică copii care au împlinit vârsta prevăzută în aplicarea articolului 18, alineatul 2, dacă aceste imagini sunt produse și deținute

de către aceștia cu consimțământul lor și numai pentru a fi folosite de către aceștia în intimitate.

4. Fiecare Parte își poate rezerva dreptul de a nu aplica, integral sau parțial, prevederile alineatului 1. f.

Articolul 21 - Infrațiunile legate de participarea unui copil la spectacole pornografice

1. Fiecare Parte va lua măsurile necesare, fie ele legislative sau de altă natură, pentru a incrimina următoarele fapte comise cu intenție:

- a. recrutarea unui copil în vederea participării la spectacole pornografice sau favorizarea participării unui copil la asemenea spectacole;
- b. constrângerea unui copil să participe la spectacole pornografice sau obținerea unui profit, sau exploatarea în altă manieră a unui copil în asemenea scopuri;
- c. faptul de a asista, în cunoștință de cauză, la spectacole pornografice care implică participarea copiilor.

2. Fiecare Parte își poate rezerva dreptul de a limita aplicarea alineatului 1. c. la cazurile în care copiii au fost recrutați sau constrânși în conformitate cu alineatul 1. a. sau b.

Articolul 22 - Coruperea copiilor

Fiecare Parte va lua măsurile necesare, fie ele legislative sau de altă natură, pentru incriminarea faptei de a determina intenționat, în scopuri sexuale, un copil care nu a împlinit vârsta prevăzută de articolul 18, alineatul 2, să asiste la comiterea unui abuz sexual sau la desfășurarea de activități sexuale, chiar dacă nu este obligat să participe la acestea.

Articolul 23 - Acostarea copiilor în scopuri sexuale

Fiecare Parte va lua măsurile necesare, fie ele legislative sau de altă natură, pentru a incrimina propunerea făcută cu intenție de către un adult, prin intermediul tehnologiilor de comunicare și informare, pen-

tru a contracta un copil care nu a împlinit vârsta prevăzută de articolul 18, alineatul 2, în scopul comiterii asupra acestuia a oricărei infrațiuni dintre cele prevăzute la articolul 18, alineatul 1. a. sau la articolul 20, alineatul 1. a., dacă propunerea a fost urmată de fapte materiale care conduc la o acea întâlnire.

După cum vedem, prin articolul 23 Convenția se referă și la propunerile intenționate, venite de la adulți, de a întâlni copii în scopul comiterii infrațiunilor specificate. Accentul însă se pune pe faptul că acțiunile premergătoare infrațiunii sexuale cu copii vor fi comise mai degrabă decât procesul de acostare propriu-zis.

De precizat că legislație națională a mai multor țări, inclusiv a Republicii Moldova, nu incriminează în nici un fel asemenea delictelor ca acostarea copiilor în scopuri sexuale. Mai mult ca atât, faptul că Republica Moldova nu a ratificat Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale creează probleme de natură juridică organelor de drept în vederea urmăririi și pedepsirii infractorilor cibernetici, pe de o parte, și lasă mână liberă pentru răufăcători de a opera în acest spațiu inclusiv în scopuri de exploatare sexuală comercială a copiilor.

2. Actele internaționale și naționale ce prevăd protecția copiilor împotriva traficului de ființe umane și a abuzurilor sexuale

În tabelul 1 sunt prezentate mai multe acte internaționale care conțin prevederi de protecție a copiilor victime/martori ai traficului de copii și exploatării sexuale. Republica Moldova este obligată să respecte prevederile legale ce se conțin în tratatele respective.

Tabelul 1. *Acte internaționale care conțin prevederi privind protecția copiilor victime martori ai traficului de copii și exploatării sexuale*

Denumirea documentului internațional	Data ratificării de către Republica Moldova	Prevederi relevante pentru protecția drepturilor copiilor/victime/martori			căreia i-a fost încredințat. 2. Aceste măsuri de protecție vor cuprinde, după caz, proceduri eficiente pentru stabilirea de programe sociale care să asigure sprijinul necesar copilului și celor cărora le-a fost încredințat, precum și pentru instituirea altor forme de prevenire și pentru identificarea, denunțarea, acționarea în instanță, anchetarea, tratarea și urmărirea cazurilor de rele tratamente aplicate copilului, descrise mai sus, și, dacă este necesar, a proceduri de implicare judiciară. Articolul 34 Statele părți se angajează să protejeze copilul contra oricărei forme de exploatare sexuală și de violență sexuală. În acest scop statele vor lua, în special, toate măsurile corespunzătoare pe plan național, bilateral și multilateral, pentru a împiedica: a) incitarea sau constrângerea copiilor să se dedea la activități sexuale ilegale; b) exploatarea copiilor în scopul prostituției sau al altor practici sexuale ilegale; c) exploatarea copiilor în scopul producției de spectacole sau de materiale cu caracter pornografic.
Convenția ONU cu privire la drepturile copilului din 20.11.1989	În vigoare pentru Republica Moldova din 25 februarie 1993 (aderat prin Hotărârea Parlamentului nr. 408-XII din 12.12.1990)	<p>Articolul 1. În sensul prezentei Convenții, prin copil se înțelege orice ființă umană sub vârsta de 18 ani, exceptând cazurile în care legea aplicabilă copilului stabilește limita majoratului sub această vârstă.</p> <p>Articolul 3. 1. În toate acțiunile care privesc copiii, întreprinse de instituțiile de asistență socială publice sau private, de instanțele judecătorești, autoritățile administrative sau de organele legislative, interesele copilului vor prevala.</p> <p>Articolul 19. 1. Statele părți vor lua toate măsurile legislative, administrative, sociale și educative corespunzătoare în vederea protejării copilului împotriva oricăror forme de violență, vătămare sau de abuz, fizic sau mental, de abandon sau neglijență, de rele tratamente sau de exploatare, inclusiv abuz sexual, în timpul cât se află în îngrijirea părinților sau a unuia dintre ei, a reprezentantului ori reprezentanților legali sau a oricărei persoane</p>			

<p>Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate din 15.11.2000</p>	<p>Ratificat prin Legea nr. 17 – XV din 17.02.2005 (MO al RM nr. 36 – 38/126 din 04.03.2005)</p>	<p>Articolul 6 Asistența și protecția acordate victimelor traficului de persoane 1) Atunci când are loc și în măsura în care dreptul său intern o permite, fiecare Stat Parte protejează viața privată și identitatea victimelor traficului de persoane, nefăcând publice procedurile juridice referitoare la acestea. 2) Fiecare Stat Parte se asigură că sistemul său juridic sau administrativ prevede măsuri care permit furnizarea către victimele traficului de persoane, atunci când este cazul: a) a informațiilor asupra procedurilor juridice și administrative aplicabile; b) a unei asistențe pentru a face astfel încât părerile și preocupările lor să fie prezentate și luate în considerare în stadiile corespunzătoare ale procedurii penale angajate împotriva autorilor infracțiunilor, astfel încât să nu aducă prejudicii drepturilor apărării. 3) Fiecare Stat Parte va implementa măsuri în vederea asigurării restabilirii psihice, psihologice și sociale a victimelor traficului de persoane, inclusiv, dacă este cazul, în cooperare cu organizații neguvernamentale, cu alte organizații competente și alte elemente ale societății civile și, în special, să le furnizeze: a) un adăpost convenabil;</p>
--	--	---

		<p>b) sfaturi și informații privind drepturile pe care legea le recunoaște, într-o limbă pe care o pot înțelege; c) asistență medicală, psihologică și materială; și d) posibilități de angajare, educație și formare. 4) Fiecare Stat Parte ține cont, atunci când aplică dispozițiile prezentului articol, de vârsta, sexul și nevoile specifice ale victimelor traficului de persoane, în special de nevoile specifice ale copiilor, și anume un adăpost, educație și îngrijire convenabilă. 5) Fiecare Stat Parte depune eforturi pentru a asigura siguranța psihică a victimelor traficului de persoane când acestea se găsesc pe teritoriul său. 6) Fiecare Stat Parte se asigură că sistemul său juridic prevede măsuri care să ofere victimelor traficului de persoane posibilitatea de a obține repararea prejudiciului suportat.</p>
<p>Protocolul facultativ la Convenția cu privire la drepturile copilului, referitor la vânzarea de copii, prostituția copiilor și pornografia infantilă, adoptat de Adunarea Generală a ONU la 25 mai 2000.</p>	<p>Ratificat prin Legea nr. 29-XVI din 22.02.2007 (MO nr. 36 – 38/153 din 16.03.2007)</p>	<p>ARTICOLUL 8 1. Statele părți vor adopta în toate stadiile procedurii penale măsurile necesare pentru protejarea drepturilor și intereselor copiilor care sunt victimele practicilor interzise prin prezentul Protocol, în special: a) recunoscând vulnerabilitatea copiilor victime și adaptând procedurile într-un mod care să țină seama de necesitățile lor</p>

		<p>speciale, îndeosebi în calitate de martori;</p> <p>b) informând copiii victime asupra drepturilor și rolului lor, a scopului, termenelor, a desfășurării, avansării procedurilor, precum și asupra deciziei luate în cazul lor;</p> <p>c) permițând ca punctele de vedere, necesitățile sau preocupările copiilor victime să fie prezentate și examinate în cursul procedurii, atunci când interesele lor personale sunt afectate, în conformitate cu regulile procedurale din dreptul intern;</p> <p>d) acordând sprijin adecvat copiilor victime în toate stadiile procedurii penale;</p> <p>e) protejând, pe cât este posibil, viața privată și identitatea copiilor victime și luând măsuri conforme cu dreptul intern pentru a preveni difuzarea oricărei informații care ar putea conduce la identificarea lor;</p> <p>f) protejând, dacă este necesar, siguranța copiilor victime, a familiilor lor și a martorilor acuzării de intimidare și represalii;</p> <p>g) evitând orice întârzieri nejustificate în soluționarea cazurilor și în executarea hotărârilor sau a deciziilor prin care se acordă o indemnizație copiilor victime.</p>
--	--	---

		<p>2. Statele părți vor asigura ca nici o incertitudine asupra vârstei reale a victimelor să nu împiedice declanșarea anchetelor penale, în special a anchetelor destinate să determine această vârstă.</p> <p>3. Statele părți vor asigura că în modul de tratament al copiilor victime, în cadrul sistemului de justiție penală, va prima interesul superior al copilului.</p> <p>4. Statele părți vor lua măsuri pentru asigurarea unei pregătiri corespunzătoare, în special juridică și psihologică, a persoanelor care lucrează cu victimele infracțiunilor definite prin prezentul Protocol.</p> <p>5. Statele părți vor lua, în cazul în care este necesar, măsuri pentru asigurarea siguranței și integrității persoanelor și/sau organizațiilor implicate în prevenirea și/sau protecția și reabilitarea victimelor acestor infracțiuni.</p> <p>ARTICOLUL 9</p> <p>3. Statele părți vor lua toate măsurile posibile pentru a asigura orice tip de asistență corespunzătoare pentru victimele infracțiunilor definite în prezentul Protocol, în special deplină reintegrare socială și recuperarea deplină din punct de vedere fizic și psihologic.</p> <p>4. Statele părți vor lua măsuri</p>
--	--	--

		ca toți copiii victime ale infracțiunilor definite în prezentul Protocol să aibă acces fără discriminare la proceduri care să le permită solicitarea compensării prejudiciului suferit din partea persoanelor răspunzătoare din punct de vedere legal.
Convenția Consiliului Europei privind lupta împotriva traficului de ființe umane din 16 mai 2005	Ratificată prin legea nr. 67 – XVI din 30.03.2006 (MO nr. 66 – 69/277 din 28.04.2006)	<p>CAPITOLUL III – MĂSURI PENTRU PROTECȚIA ȘI PROMOVAREA DREPTURILOR VICTIMELOR, CU GARANTAREA EGALITĂȚII ÎNTRE FEMEI ȘI BĂRBAȚI</p> <p>Articolul 11 – Protecția vieții private</p> <p>1. Fiecare Parte va proteja viața privată și identitatea victimelor. Datele cu caracter personal în legătură cu acestea vor fi înregistrate și utilizate în condițiile prevederilor Convenției pentru protecția persoanelor cu privire la procesarea automatizată a datelor cu caracter personal (Seria Tratatelor Europene nr. 108).</p> <p>2. În special, fiecare Parte va adopta măsuri pentru a se asigura că identitatea sau elementele care permit identificarea unui copil victimă a traficului să nu fie făcute publice prin mass-media sau prin alte mijloace, în afară de circumstanțe excepționale care să permită</p>

		<p>găsirea membrilor familiei copilului sau a asigura bunăstarea și protecția acestuia.</p> <p>Articolul 12 – Asistența victimelor</p> <p>1. Fiecare Parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a asista victimele în reabilitarea fizică, psihologică și socială. O astfel de asistență va include cel puțin:</p> <p>(a) condiții de viață care să poată asigura subzistența lor, prin măsuri precum cazare corespunzătoare și sigură, asistența psihologică și materială;</p> <p>(b) accesul la îngrijiri medicale de urgență;</p> <p>(c) servicii de traducere și interpretare, dacă este cazul;</p> <p>(d) consiliere și informații privind, în special, drepturile prevăzute de lege pentru ei și serviciile ce le sunt puse la dispoziție, într-o limbă pe care acestea o pot înțelege;</p> <p>(e) asistență care să permită ca drepturile și interesele lor să fie prezentate și luate în considerare în etapele procedurii penale desfășurate împotriva autorilor de infracțiuni;</p> <p>(f) accesul la educație pentru copii.</p> <p>2. Fiecare Parte va lua în considerare necesitățile în domeniul</p>
--	--	--

		<p>securității și protecției victimelor.</p> <p>3. În plus, fiecare Parte va asigura asistența medicală necesară sau orice alt tip de asistență victimelor care au reședința legală pe teritoriul său și care nu dispun de resurse adecvate și au nevoie de ele.</p> <p>4. Fiecare Parte va adopta regulile prin care victimelor cu reședința legală pe teritoriul său le este permis accesul la piața de muncă, la pregătire profesională și la învățământ.</p> <p>5. Dacă este cazul și în condițiile prevăzute în dreptul intern, fiecare Parte va lua măsuri pentru a coopera cu organizațiile neguvernamentale, alte organizații competente sau reprezentanți ai societății civile care oferă asistență victimelor.</p> <p>6. Fiecare Parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri necesare pentru a se asigura că asistența acordată unei victime nu este condiționată de dorința acesteia de a fi martor.</p> <p>7. Pentru aplicarea dispozițiilor prevăzute în prezentul articol, fiecare Parte se va asigura că serviciile sunt furnizate cu acordul și cu informarea victimelor; luând în considerare nevoile specifice ale persoanelor vulnerabile și drepturile copiilor</p>
--	--	---

		privind cazarea, educația și îngrijirile medicale potrivite.
Convenția Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, adoptată de Comitetul de Miniștri la 23 noiembrie 2001	Ratificată de Republica Moldova în aprilie 2004 (MO, nr. 343 din 20/04/2004, Seria Tratatelor Europene nr. 185)	<p>Capitolul II. Măsuri care trebuie luate la nivel național</p> <p>Articolul 9. Infracțiuni referitoare la pornografia infantilă</p> <p>1. Fiecare parte va adopta măsurile legislative și alte măsuri care se dovedesc necesare pentru a incrimina ca infracțiune, potrivit dreptului său intern, următoarele comportamente, atunci când acestea sunt comise în mod intenționat și fără drept:</p> <p>a) producerea de materiale pornografice având ca subiect copii, în vederea difuzării acestora prin intermediul unui sistem informatic;</p> <p>b) oferirea sau punerea la dispoziție de materiale pornografice având ca subiect copii, prin intermediul unui sistem informatic;</p> <p>c) difuzarea sau transmiterea de materiale pornografice având ca subiect copii, prin intermediul unui sistem informatic;</p> <p>d) fapta de a-și procura sau de a procura pentru alte persoane materiale pornografice având ca subiect copii, prin intermediul unui sistem informatic;</p> <p>e) posesia de materiale pornografice având ca subiect copii,</p>

într-un sistem informatic sau într-un mijloc de stocare de date informatice.

2. În sensul paragrafului 1 susmenționat, termenul materiale pornografice având ca subiect copii desemnează orice material pornografic care reprezintă într-un mod vizual:

a) un minor care se dedă unui comportament sexual explicit;

b) o persoană majoră, prezentată ca o persoană minoră, care se dedă unui comportament sexual explicit;

c) imagini realiste reprezentând un minor care se dedă unui comportament sexual explicit.

3. În sensul paragrafului 2 susmenționat, termenul minor desemnează orice persoană în vârstă de mai puțin de 18 ani. Totuși o parte poate solicita o limită de vârstă inferioară, care trebuie să fie de cel puțin 16 ani.

4. O parte își va putea rezerva dreptul de a nu aplica, în totalitate sau parțial, paragraful 1 subparagrafele d) și e) și paragraful 2 subparagrafele b) și c).

În tabelul 2 sunt inserate mai multe prevederi legale ce se conțin în legislația națională și care se referă la combaterea unor forme de exploatarea sexuală comercială a copiilor și la protecția victimelor-martori ale traficului de copii și exploatării sexuale.

Tabelul 2. *Acte naționale ce conțin prevederi legale privind combaterea ESCC și protecția victimelor-martori ale traficului de fiinte umane și exploatării sexuale*

Denumirea Legii naționale	Data intrării în vigoare	Prevederile relevante ce țin de protecția drepturilor copilului
Codul Penal al Republicii Moldova Nr. 985 din 18.04.2002	Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 72-74 din 14.04.2009	<p>Articolul 206. Traficul de copii</p> <p>(1) Recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unui copil, precum și darea sau primirea unor plăți ori beneficii pentru obținerea consimțământului unei persoane care deține controlul asupra copilului, în scopul:</p> <p>a) exploatării sexuale, comerciale și necomerciale, în prostituție sau în industria pornografică;</p> <p>b) exploatării prin muncă sau servicii forțate;</p> <p>b1) practicării cerșetoriei sau în alte scopuri josnice;</p> <p>c) exploatării în sclavie sau în condiții similare sclaviei, inclusiv în cazul adopției ilegale;</p> <p>d) folosirii în conflicte armate;</p> <p>e) folosirii în activitate criminală;</p> <p>f) prelevării organelor sau țesuturilor umane;</p> <p>g) abandonării în străinătate;</p>

	<p>h) vânzării sau cumpărării, se pedepsește cu închisoare de la 8 la 12 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 la 5000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.</p> <p>(2) Aceleași acțiuni însoțite:</p> <p>a) de violență fizică și psihică, de aplicare a armei de foc sau de amenințare cu aplicarea acesteia;</p> <p>b) de abuz și violență sexuală;</p> <p>c) de profitare de abuz de autoritate sau de situația de vulnerabilitate a copilului, de amenințare cu divulgarea informațiilor confidențiale familiei copilului sau altor persoane;</p> <p>f) de prelevare a organelor sau țesuturilor umane se pedepsesc cu închisoare de la 10 la 15 ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 7000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o</p>
--	---

	<p>anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.</p> <p>(3) Acțiunile prevăzute la alin. (1) sau (2):</p> <p>a) săvârșite de o persoană care anterior a săvârșit aceleași acțiuni;</p> <p>b) săvârșite asupra a doi sau mai multor copii;</p> <p>c) săvârșite de o persoană cu funcție de răspundere sau de o persoană cu înaltă funcție de răspundere;</p> <p>d) săvârșite de un grup criminal organizat sau de o organizație criminală;</p> <p>e) soldate cu vătămarea gravă a integrității corporale sau cu o boală psihică a copilului, cu decesul sau sinuciderea acestuia;</p> <p>f) săvârșite asupra unui copil în vîrstă de pînă la 14 ani se pedepsesc cu închisoare de la 15 la 20 de ani, cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 3 la 5 ani sau cu detențiune pe viață, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 7000 la 9000 de unități convenționale, cu privarea de dreptul de a desfășura o anumită activitate, sau cu lichidarea persoanei juridice.</p> <p>(4) Victima traficului de copii este absolvită de răspundere penală pentru infracțiunile săvârșite de ea în legătură cu</p>
--	---

		<p>această calitate procesuală.</p> <p>Articolul 2081. Pornografia infantilă</p> <p>Producerea, distribuirea, difuzarea, importarea, exportarea, oferirea, vinderea, schimbarea, folosirea sau deținerea de imagini sau alte reprezentări ale unui sau mai mulți copii implicați în activități sexuale explicite, reale sau simulate, ori de imagini sau alte reprezentări ale organelor sexuale ale unui copil, reprezentate de manieră lascivă sau obscenă, inclusiv în formă electronică, se pedepsește cu închisoare de la 1 la 3 ani, cu amendă, aplicată persoanei juridice, de la 2.000 la 4.000 de unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.</p>
<p>Legea privind drepturile copilului nr. 338-XIII din 15.12.1994</p>	<p>Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 13/127 din 02.03.1995</p>	<p>Articolul 6. Dreptul la inviolabilitatea persoanei, la protecție împotriva violenței fizice și psihice</p> <p>Statul ocrotește inviolabilitatea persoanei copilului, protejându-l de orice formă de exploatare, discriminare, violență fizică și psihică, neadmițând comportarea plină de cruzime, grosolană, disprețuitoare, insultele și maltratarile, antrenarea în acțiuni criminale, inițierea în consumul de băuturi alcoolice, folosirea</p>

		<p>ilicită de substanțe stupefiante și psihotrope, practicarea jocurilor de noroc, cerșetoriei, incitarea sau constrângerea de a practica orice activitate sexuală ilegală, exploatarea în scopul prostituției sau al altei practici sexuale ilegale, în pornografie și în materiale cu caracter pornografic inclusiv din partea părinților sau persoanelor subrogatorii legale, rudelor.</p> <p>Articolul 30. Ocrotirea copilului de răpire, vânzare și trafic</p> <p>Statul ia toate măsurile necesare pentru a preveni răpirea, vânzarea și traficul de copii în orice scop și în orice formă.</p>
<p>Legea privind prevenirea și combaterea traficului de ființe umane nr. 241-XVI din 20.10.2005</p>	<p>Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 164 – 167/812 din 09.12. 2005</p>	<p>Articolul 20. Protecția și asistența victimelor traficului de ființe umane</p> <p>(1) Victimelor traficului de ființe umane li se acordă asistență pentru recuperare fizică, psihologică și socială, prin acțiuni speciale medicale, psihologice, juridice și sociale.</p> <p>(4) Acordarea serviciilor de protecție și asistență nu este condiționată de dorința victimelor de a face declarații și de a participa la procesul de urmărire a traficanților.</p> <p>(5) Autoritățile administrației publice competente sunt obligate să informeze victimele traficului de ființe umane de-</p>

		<p>spre drepturile lor, despre autoritățile, organizațiile și instituțiile cu funcții de prevenire și combatere a traficului de ființe umane, de protecție a victimelor traficului.</p> <p>(6) Victimelor traficului de ființe umane li se acordă protecție și asistență din partea autorităților administrației publice, Comitetului național, comisiilor teritoriale de combatere a traficului de ființe umane, în limitele competențelor acestora și în conformitate cu prezenta lege și cu alte acte normative.</p> <p>Articolul 25. Prevenirea și combaterea traficului de copii</p> <p>(1) Prevenirea și combaterea traficului de copii, protecția și asistența copilului victimă a traficului de ființe umane constituie în Republica Moldova o preocupare politică, socială și economică de ordin primordial.</p> <p>(2) Activitatea autorităților administrației publice și organizațiilor cu atribuții în domeniul prevenirii și combaterii traficului de ființe umane se va axa pe interesul superior al copilului.</p> <p>(3) Autoritățile administrației publice, agențiile sociale, de ocrotire a sănătății și de</p>
--	--	---

		<p>educație, precum și organizațiile neguvernamentale, alte instituții și alți reprezentanți ai societății civile vor contacta neîntârziat organele de drept în cazul în care se cunoaște ori se suspectează că un copil este exploatat sau traficat ori este expus riscului de a fi exploatat sau traficat.</p> <p>Articolul 26. Principiile speciale de combatere a traficului de copii</p> <p>Pe lângă principiile de bază, specificate la art.4, în activitatea de prevenire și combatere a traficului de copii, de protecție și asistență a copiilor victime ale acestui trafic se va ține cont de următoarele principii speciale:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) respectarea strictă a drepturilor copilului, stipulate în Convenția ONU cu privire la drepturile copilului și în Legea Republicii Moldova cu privire la drepturile copilului; b) luarea de măsuri speciale de protecție și de asistență copilului victimă a traficului de ființe umane; c) respectarea opiniei copilului victimă a traficului de ființe umane cu vârsta mai mare de 10 ani în toate acțiunile care îl afectează, ținându-se cont de vârsta, gradul de maturitate și interesul lui superior; d) informarea copilului victimă a traficului de ființe umane de-
--	--	--

		<p>spre situația și drepturile lui, despre măsurile de protecție și de asistență, despre serviciile disponibile, despre procedura de repatriere și procesul de reunificare a familiei;</p> <p>e) asigurarea nedivulgării în nici un caz a identității și a detaliilor care permit identificarea copilului victimă a traficului de ființe umane.</p> <p>Articolul 29. Acordarea de protecție și asistență copiilor victime ale traficului de ființe umane</p> <p>(1) Statul asigură protecție și asistență copiilor victime ale traficului de ființe umane din momentul în care apar temeiuri de a crede că ei sunt victime ale traficului, până la identificarea, integrarea și recuperarea lor deplină, independent de cooperarea acestora cu autoritățile, conform art.20 alin.(4).</p> <p>(2) După identificare ca victimă a traficului de ființe umane, copilul este referit de urgență serviciilor competente de protecție, asistență și reabilitare a copiilor.</p> <p>(3) Comitetul național, autoritățile administrației publice, inclusiv organele de drept, comisiile teritoriale de combatere a traficului de ființe umane, centrele, organizațiile neguvernamentale și alte organizații</p>
--	--	---

		<p>competente, în cazul în care dispun de informații despre un copil victimă a traficului de ființe umane, sunt obligate să informeze imediat organele de tutelă și curatelă pentru a se asigura protecția drepturilor copilului.</p> <p>(4) Dacă copilul victimă a traficului de ființe umane este lipsit de îngrijire părintească, organele de tutelă și curatelă vor numi, în condițiile legii, un tutore, care va asigura ca toate deciziile luate să fie în interesul copilului, va face declarații în numele lui, va participa împreună cu el la toate acțiunile procesual-penale și judiciare, până la găsirea unei soluții conforme interesului superior al copilului.</p> <p>(5) Copilului identificat drept victimă a traficului de ființe umane i se acordă un răgaz de reflecție de 30 de zile pentru a decide personal sau prin reprezentantul său legal ori tutore dacă va face declarație împotriva traficantului.</p> <p>(6) În cazul cazării copiilor victime ale traficului de ființe umane în centre, aceștia trebuie să fie amplasați separat de adulți.</p> <p>(7) Copiii victime ale traficului de ființe umane au dreptul de cazare în centru pe o perioadă de până la 6 luni sau pe durata procesului judiciar.</p>
--	--	---

V. SOLUȚII ȘI INIȚIATIVE PRIVIND COMBATerea EXPLOATĂRII SEXUALE COMERCIALE A COPIILOR

Combaterea exploatării sexuale a copiilor se conturează ca o provocare multidimensională, adresată tuturor, și necesită coordonare efectivă și colaborare între diversele entități guvernamentale și private. În timpul audierilor din 27 septembrie 2007 la Comisia de Securitate și Cooperare în Europa, cunoscută de asemenea și cu numele de Comisia Helsinki, s-a accentuat faptul că urmărirea celor ce difuzează pornografia infantilă în lume ar trebui să implice o cooperare internațională mai strânsă, fapt confirmat și de anchetatorii americani, dar și de mai multe ONG-uri.

În același timp, riscurile infracțiunii ce implică tehnologiile informaționale avansate au generat o creștere sporită a cererii pentru strategiile de prevenire și control, în particular, în domeniul exploatării online a copiilor. Unele dintre abordările-cheie se referă la reducerea oportunităților de realizare a exploatării on-line a copiilor, fapt care ar împiedica în primul rând comiterea acesteia, în al doilea rând, ar spori posibilitățile de detectare și ar consolida nivelul și siguranța sancțiunilor și, în al treilea rând, ar reduce beneficiile care derivă din acest tip de activități criminale.

Întrucât marea majoritate a mediilor on-line sunt deținute și operate în regim comercial de proprietari, este de la sine înțeles ca aceste organizații sunt exponenții unor măsuri corporative și pledează pentru respectarea intereselor acționarilor. Însă aceste interese nu ar trebui să excludă necesitatea prestării serviciilor on-line în condiții de siguranță și securitate, în particular, când e vorba de o astfel de categorie cum sunt copiii-consumatori. Interesele de afaceri, prin urmare, ar trebui să implice alocarea resurselor atât pentru creșterea profitului, cât și pentru diminuarea posibilităților de utilizare a sistemelor în scopuri criminale.

În acest capitol ne-am propus să punem în discuție un șir de măsuri, soluții și inițiative ale celor care gestionează site-uri de rețele sociale și sectorul financiar al industriei serviciilor, dar și modul în care aceștia

soluționează sau ar putea soluționa problema prevenirii exploatării online a copiilor și a turismului sexual. Și cum aceste fenomene sunt relativ noi pentru Republica Moldova și mai puțin investigate, am apelat la experiențe și practici de soluționare a problemei din alte țări.

1. Cooperarea dintre sectoarele public-privat privind prevenirea ESCC în industria hotelieră și de turism

În acest subcapitol ne vom referi la rolul profesioniștilor din agențiile de turism și de la hoteluri ca resurse importante în combaterea exploatării sexuale a copiilor. Ca și profesioniști care relaționează direct cu turiștii, aceștia au o poziție unică de a promova responsabilitatea agențiilor turistice și hoteliere în a rămâne mereu vigilente față de turiștii rău intenționați, împotriva comportamentului inadecvat și raportarea incidentelor de abuz. Și viceversa, acești profesioniști, în lipsa vigilenței, pot facilita exploatarea sexuală comercială a copiilor prin aranjamentele de călătorii pentru indivizi care călătoresc în asemenea scopuri.

Legislația națională a oricărei țări ar trebui să interzică:

- a) promovarea și publicitatea tururilor cu scopuri de abuz sexual asupra copiilor;
- b) organizarea /facilitarea aranjamentelor de călătorie pentru persoane care practică turismul cu acest scop;
- c) transportarea unei persoane în asemenea scopuri.

Responsabilitatea trebuie să și-o asume nu numai persoanele fizice, dar și persoanele juridice, astfel recunoscând răspunderea corporativă în industria hotelieră și de turism. De altfel, Convenția Consiliului European pentru protecția copilului împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale abordează responsabilitatea corporativă din perspectivele pe care le vom descrie în continuare.

Publicitatea și promovarea turismului sexual

Ar putea fi aduse suficiente exemple de organizare a călătoriilor specifice cu scop de abuz sexual asupra copiilor, dar aceste situații sunt relativ rare. Sunt și unele agenții care organizează așa-numitele „tururi ale plăcerii”, în cadrul cărora copiii din țara de destinație sunt expuși riscului de a fi abuzați sexual. Totodată, majoritatea turiștilor cu mobil sexual nu apelează la tururi special organizate, ci își organizează plecările în mod individual și folosesc diverse paravane pentru camuflarea scopului real. Din aceste considerente apare imperativul combaterii eficiente a cererii, ceea ce presupune tragerea la răspundere atât a persoanelor fizice, cât și a operatorilor de servicii turistice și hoteliere pentru facilitarea accesului la copii în scopuri abuzive, precum și promovarea tururilor de acest gen, ele încurajând cererea.

De exemplu, Legea nr. 43 din 26 iunie 2008 a Noii Zeelande⁷ conține un capitol denumit „Organizarea și promovarea tururilor cu scopuri sexuale”, care stipulează că orice persoană care „Tipărește sau publică orice informație cu intenția de a promova comportamente ce pot fi interpretate ca și abuz sexual asupra copiilor” este pedepsită cu privațiune de libertate până la 7 ani. Este posibilă de pedeapsă și publicarea informației prin orice mijloace, inclusiv electronice ori scrise sau utilizând alte metode de comunicare, inclusiv distribuirea acestei informații.

Poziția activă a operatorilor de turism și hotelieri împotriva turismului sexual

Sanționarea publicității în scopul turismului sexual este foarte importantă. Italia, de exemplu, a înaintat cerințe sporite operatorilor de turism, solicitând acestora prin lege să se expună expres în materialele promoționale că sunt împotriva exploatării sexuale (inițiativă a organizației ECPAT International). Orice operator de turism care

⁷ The Crimes Act 1961 Nr. 43 (as at 26 June 2008), public act, s.144C (1) (c) New Zealand. Accessed on 29 September 2008.

organizează călătorii individuale sau colective este obligat să insereze în materialele promoționale informație despre răspunderea persoanelor pentru pornografie infantilă și implicarea minorilor în prostituție, comise de cetățenii italieni peste hotare.

Organizarea turismului sexual. Operatorii de turism și servicii hoteliere poartă răspundere pentru facilitarea călătoriilor persoanelor care au drept scop abuzul sexual asupra copiilor. Prin facilitare se subînțelege orice aranjamente pentru călătorii. Aceeași lege din Noua Zeelandă prevede pedepsirea oricărei persoane, care organizează ori face aranjamente pentru sau în numele unei persoane ce va călători cu scop de a comite abuz sexual asupra copiilor, inclusiv în afara țării. Motiv pentru răspundere penală poate servi rezervarea biletelor, rezervarea hotelului în orice țară de peste hotarele Noii Zeelande. Nu este necesar a dovedi abuzul sexual asupra copiilor în afara țării, e suficient doar a proba intenția, pentru ca persoana să fie trasă la răspundere.

Transportarea persoanelor ce călătoresc cu scop de abuz sexual asupra copiilor. Operatorii de turism și agențiile de călătorie (aeriene și sau terestre) nu doar că fac aranjamente de călătorie pentru persoane ce călătoresc cu scopuri ilicite, dar și transportă aceste persoane la destinație. Conform legii menționate mai sus, în Noii Zeelandă este trasă la răspundere și „orice entitate sau persoană care transportă persoane în afara țării, facilitând astfel comiterea unui abuz sexual asupra copiilor, indiferent dacă acest abuz a fost comis sau nu”. Este suficient doar a dovedi intenția persoanei care a fost transportată. Și partenerilor acestor agenții de transport de asemenea li se solicită să respecte aceleași principii, pentru a asigura protecția copiilor.

2. Responsabilitatea corporativă

Conceptul de răspundere corporativă este utilizat în sistemul de drept din Occident. Există diferite temeuri pentru stabilirea responsabilității corporative. Discuții se duc deocamdată în privința identificării sco-

pului activității curente a acestor entități. La nivel internațional se recunoaște impunerea unei responsabilități pentru persoanele juridice, implicate fie și indirect în comiterea abuzurilor cu caracter sexual asupra copiilor. Necesitatea impunerii unei astfel de responsabilități a fost reiterată și de Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și abuzurilor sexuale. În mai multe țări au fost elaborate și adoptate de către companii comerciale, asociații în domeniul turismului și businessului hotelier Coduri de conduită pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale în turism și agenții de călătorie. În linii generale, scopul unui astfel de Cod este de a încuraja diverse măsuri de prevenire a exploatării sexuale comerciale a copiilor de către turiștii străini și de a contribui la promovarea imaginii țării ca o destinație turistică sigură și atractivă. În particular, însă, un asemenea Cod de conduită își propune 2 obiective:

- prevenirea exploatării sexuale a copiilor, prin adoptarea unui acord și a unor reguli de către operatorii din industria hotelieră și de turism, prin care aceștia se angajează să acționeze și să sprijine eforturile multi-instituționale de combatere a problemei;
- creșterea nivelului de conștientizare a opiniei publice referitor la problema globală a exploatării sexuale și traficului de copii, prin informarea turiștilor din țara respectivă și a celor care vizitează această țară;

Combaterea traficului și a exploatării sexuale a copiilor necesită sprijinul și colaborarea tuturor instituțiilor relevante – autorități publice, organizații neguvernamentale/societate civilă și sector privat. Industria hotelieră și de turism în special poate avea o contribuție esențială în lupta împotriva exploatării sexuale a copiilor prin creșterea nivelului de conștientizare al turiștilor cu privire la această problemă globală și prin promovarea unui mediu care nu acceptă prostituția minorilor.

Codul de Conduită stipulează de asemenea următoarele 6 criterii, ce trebuie implementate de către instituția care îl adoptă:

- stabilirea unei politici etice a companiei respective împotriva exploatării copiilor în scopuri comerciale și sexuale;

- pregătirea personalului din acest domeniu, atât în țara de origine, cât și în cele de destinație;
- introducerea unor clauze în contractele cu colaboratorii care să prevadă acțiunea comună împotriva exploatării sexuale a copiilor;
- oferirea de informații turiștilor - prin cataloage, broșuri, filme care să ruleze în avioane în timpul zborurilor, fluturași care să fie înmânați împreună cu biletele de avion, pagini de web etc.;
- oferirea de informații la destinație către „persoanele-cheie”;
- raportare anuală.

Codul de conduită a fost recunoscut drept o bună practică de către industria turismului din întreaga lume și a fost implementat de către operatorii de turism din numeroase țări.

3. Inițiative promovate de rețelele de socializare

Numeroase corporații și industrii informaționale și-au recunoscut responsabilitățile în garantarea siguranței și securității utilizatorilor mediilor on-line. Rețelele de socializare, ca MySpace, de exemplu, au fost pro-active în colaborarea cu organele de drept întru protejarea copiilor de infractorii sexuali în mediul on-line. MySpace colaborează pe subiectul activității utilizatorilor și interfețelor atât cu poliția locală și cu ofițerii de urmărire penală, cât și cu organele de drept la nivel statal și federal. Personalul MySpace a avut întrevederi cu oficialii responsabili de executarea legii din toată lumea, pentru a determina în ce mod această rețea de socializare poate sincroniza cooperarea cu forțele de ordine și garanta securitatea on-line. MySpace a creat proceduri simplificate pentru organele de drept și pentru oficialități, destinate să obțină date pertinente care ar ajuta anchetei. Rețeaua dată a mai publicat un ghid de respectare a legii, pentru a informa organele de

drept despre aceste proceduri și pentru a stabili în ce mod funcționarii din poliție ar putea lucra prin MySpace la subiectul citațiilor, dar și la căutarea informației.

Conținuturile din Facebook implică interdicția de a încărca, posta, transmite, difuza, stoca etc. conținuturi ce presupun promovarea unui material dăunător sau compromițător, considerat ilegal, amenințător, calomniator, contrafăcut, abuziv, provocator, vulgar, obscen, fraudulos, care încalcă drepturile la intimitate și la publicitate, materiale ce propagă ura și discordia rasială, etnică etc., precum și alte subiecte considerate dubioase (pot fi accesate la <http://www.facebook.com/terms.php>).

Contul unui utilizator Facebook, de exemplu, a fost dezactivat pentru „utilizarea abuzivă a site-ului”. Facebook i-a explicat acestei persoane că „Hărțuirea utilizatorilor pe site, fie prin mesaje nesolicitate, fie prin cereri de prietenie, poke-uri sau alte trucuri, constituie o violare a limbajului și normelor de utilizare a rețelei. Nu vom fi capabili să vă reactivăm contul, nici sub un pretext. Aceasta este decizia definitivă.” (Havenstein 2007).

În unele țări, legislația solicită operatorilor rețelelor sociale să excludă infractorii de pe site-uri. Cum poate fi realizat acest lucru în practică este o problemă care își așteaptă soluționare cât mai grabnică.

4. Rolul instituțiilor financiare în combaterea abuzurilor on-line

Întrucât plasarea pornografiei infantile în spațiul virtual implică inevitabil o taxă pentru servicii, una din strategiile eficiente de identificare a infractorilor este monitorizarea achitării on-line a plăților pentru conținuturile ilegale oferite și excluderea accesului infractorilor la sistemele de plată de acest tip. E posibilă, de asemenea, retragerea licenței companiilor care facilitează producerea, achiziționarea și vânzarea materialelor ce țin de exploatarea copiilor on-line.

O altă inițiativă comună a fost promovată de compania Microsoft și Centrul Internațional pentru Copiii Dispăruți și Exploatați (<http://www.icmec.org/>). S-a stabilit conexiunea cu circa 30 de instituții financiare din lume, inclusiv cele emițătoare de carduri de credit, pentru a dezvolta un sistem care ar monitoriza și înregistra on-line tranzacțiile comerciale ce implică infracțiuni contra copiilor. Microsoft este, de asemenea, partener în Campania Globală contra Pornografiei Infantile (Global Campaign Against Child Pornography), scopul căreia este de a facilita și a coordona eforturile organelor de drept internaționale, persoanelor fizice și organizațiilor în lupta cu exploatarea copiilor on-line prin instituirea monitorizării pe plan internațional a pornografiei infantile și crearea strategiilor de supraveghere, dezvoltând și promovând sisteme de identificare a victimelor pornografiei infantile (Microsoft 2004a, 2004b). Astfel de inițiative comune între sectorul public și cel privat sporesc gradul de conștientizare a problemei de către comunitate și stimulează adoptarea de atitudine față de exploatarea copiilor on-line, descurajând alți organizatori de a posta pe site-uri materiale ce promovează exploatarea copiilor.

Instituțiile financiare pot fi implicate, de asemenea, și ele în dezvoltarea tehnologiilor de autentificare puternice (de exemplu, Tehnologii de verificare după vârstă), restricționând accesul copiilor la site-urile pentru adulți sau la cele ce postează materiale considerate necorespunzătoare vârstei lor. Implicarea instituțiilor financiare în acest proces a fost necesară, în particular, pentru a impune sancțiuni efective tuturor celor care utilizează carduri de credit pentru a achiziționa conținuturi ilegale. Aceste instituții au, de asemenea, experiență în metodele de verificare a vârstei utilizatorilor (Directoratul General al Societății de Informații și Media a Comisiei Europene, 2007:17).

5. Regimuri de filtrare în Internet

Cantitatea crescândă a materialelor potențial criticabile, difuzate în Internet, impune necesitatea filtrării informației on-line și a teh-

nologiilor de control parental. O careva „frustrare” decurge din imposibilitatea utilizării adecvate a tehnologiilor deja existente, pentru a bloca anumite conținuturi difuzate on-line. Industriile tehnologiilor informaționale sunt responsabile de asistență în blocarea accesului la site-uri (de exemplu, prin metoda „Cleanfeed”), deși filtrarea informațiilor nocive și controlul parental au fost de asemenea menționate de mulți specialiști în domeniu. (Directoratul General al Societății de Informații și Media a Comisiei Europene 2007:16).

Instrumentele automatizate și monitorizarea manuală sunt utilizate de către unii furnizori de servicii pentru a verifica conținuturile difuzate. Unii reprezentanți ai industriei tehnologiilor informaționale afirmă însă că fluxul mare de informație face imposibilă monitorizarea manuală. Dar ambele părți susțin că educația și conștientizarea stării de lucruri existente rămân principalele chei ale securității on-line. (Societatea de Informații a Comisiei Europene și Directoratul General Media 2007:36).

Clasificarea conținuturilor și sistemelor de filtrare a fost promovată cu scopul de a nu accesa on-line conținuturile nedorite. Se mai utilizează și sistemele de rating, bazate pe anumite criterii – aceste sisteme sunt menite să confere valoare conținuturilor. Sistemele de filtrare sunt utilizate pentru consolidarea politicilor de filtrare a informației, atunci când utilizatorul nu are acces la unele conținuturi specifice.

Una dintre cele mai vechi și mai frecvent utilizate tehnici de filtrare în Internet e bazată pe colectările de URL-uri. Fiecare URL este asociat cu un conținut specific sau cu o categorie specifică de conținuturi. Când pagina WEB este solicitată, clasificatorul verifică adresa corectă și, în baza de date, caută o categorie aparte (de exemplu, <http://www.friendster.com> va fi clasificat ca o rețea de socializare). Când se definește categoria, filtrul poate bloca sau declanșa accesul spre site, în conformitate cu politicile de utilizare a Internetului, promovate de organizația, persoana respectivă sau FSI (Forte, de Souza & do Prado 2006).

Programele de filtrare a informației în Internet pot fi categorisite în sisteme de filtrare la nivelul serverului și sisteme de filtrare la nivelul clientului (sau utilizatorului). În sistemele de filtrare la nivel de server, programul de filtrare sau categorisire a conținuturilor este instalat pe serverele furnizorilor de servicii Internet on-line. În sistemele de filtrare la nivel de client, responsabilitatea pentru blocarea materialelor potențial criticabile, transferate de la furnizorii de servicii la utilizatori, revine utilizatorilor, deoarece programul e instalat la calculatoarele lor personale.

Sisteme de filtrare la nivel de server

Furnizorii de servicii pe Internet, după cum notează Ellison (2000), trebuie să lucreze în colaborare cu guvernele și cu forțele de ordine. Telenor, un prestator norvegian de servicii pe Internet, de exemplu, a promovat un sistem de filtrare prin servere, împreună cu KRIPOS (Serviciul Național Norvegian de Investigare a Crimelor – Norway's National Criminal Investigation Service). Sistemul de filtrare, în operare din octombrie 2004, se aplică pentru toate liniile Telenor-ului și pentru abonații la Internet în sens larg. Cererile utilizatorilor Telenor-ului sunt verificate dacă numele autorilor nu figurează cumva în lista neagră a site-urilor, acestea urmând să fie blocate (de exemplu, cele care găzduiesc pornografie infantilă). Verificarea o face Serviciul Național Norvegian de Investigare a Crimelor. Chiar dacă fiecare utilizator al Telenor-ului ar crea câte un site ce ar difuza pornografie infantilă, o rețea de blocare l-ar respinge în mod automat, aplicând tehnici de filtrare și redirectionând adresa dată spre Serviciul Național Norvegian de Investigare a Crimelor. Câteva sute de site-uri cu pornografie infantilă sunt actualmente înregistrate la KRIPOS.

Un alt sistem de filtrare la nivel de server este CleanFeed, dezvoltat și aplicat în Marea Britanie de către Compania British Telecom în colaborare cu Ministerul de Interne. Abonații la serviciile de Internet prestate de British Telecom (astfel de servicii ca BTYahoo și BTInternet), care încearcă să acceseze un site în mod ilegal, primesc o notificare cu me-

saj de eroare, de parcă pagina nu ar putea fi accesată. BT înregistrează numărul de încercări de accesare, dar nu este capabil să colecteze mai multă informație despre ele.

O listă cu site-uri ilegale, întocmită de către Fundația de Observare în Internet și observatorul de la întreprinderea ce a fabricat serverul a fost valabilă pentru un timp. Acum ea nu mai este valabilă, deoarece conținuturile ilegale sunt accesate și de persoane care locuiesc în afara Marii Britanii. Cu toate acestea, nu toți furnizorii de servicii pe Internet vor fi de acord să instaleze sisteme de filtrare la nivel de servere și nu vor închide site-uri criminale, mai ales cei din țările în care furnizorii de servicii în rețea nu sunt obligați conform legii să facă acest lucru.

Sisteme de filtrare la nivel de client

Copiii pot accesa din neatenție un material ce conține îndemnuri de acostare sau pot primi de la cineva mesaje cu conținut similar. În astfel de circumstanțe, părinții trebuie să monitorizeze conținuturile potențial blamabile, utilizând sistemul filtrării informației nedorite de către client. Programele de filtrare la nivel de client permit persoanelor (părinți, profesori, alți specialiști) să selecteze independent tipurile de conținuturi care urmează a fi blocate la calculatoarele lor. Programul Blue Coat® K9 Web Protection (<http://www1.k9webprotection.com/>) este un exemplu de instrument gratuit de filtrare, la nivel de client. După instalarea programului la calculator, persoanele (părinții) îl pot opera în mod manual pentru a bloca accesul la conținuturile neadecvate vârstei copiilor. De exemplu, oricare doritor își poate instala următoarele nivele de protecție:

- inalt* – protejează de toate conținuturile nedorite, de chat, de grupurile de divertisment și de site-urile neclasificabile;
- default* – protejează de toate conținuturile destinate adulților, de site-urile ce lansează amenințări la adresa persoanei, de site-urile cu activități ilegale, de cele cu subtext sexual și de alte site-uri comune;
- moderat* – protejează de toate conținuturile destinate adulților, de site-urile ce lansează amenințări la adresa persoanei și de site-urile cu activități ilegale;

minimal – protejează de pornografie și de site-urile ce lansează amenințări la adresa persoanei;

obișnuit – permite persoanelor să selecteze categoriile pe care doresc să le blocheze (de exemplu, categoria Phishing – o cale de încercare de a dobândi informația: numele utilizatorilor, parolele și detaliile despre cărțile de credit, prin trucaje necinstite).

Persoanele pot de asemenea să-și seteze anumite perioade de timp ca valabile pentru navigare și, în așa caz, la celelalte ore Internetul nu va funcționa. Acest lucru se poate face cât timp copilul e la școală. Se poate seta și o alertare sonoră, ca semn al încercării de a accesa site-uri interzise. De asemenea, e posibil de specificat parolele pentru URL-urile selectate și în felul acesta se poate bloca accesul la paginile WEB ce conțin material pentru adulți în cantități mari și care este restituit, după unele tentative de a activa motoarele de căutare. Programul K9 WEB Protection permite de asemenea părinților să verifice activitățile de navigare on-line ale copilului la calculatorul cu program deja instalat.

6. Raportare on-line și sisteme de monitorizare

Raportarea on-line și sistemele de monitorizare reprezintă instrumente importante de analiză a materialelor despre exploatarea copiilor on-line. Utilizarea liniilor fierbinți de raportare asigură persoanelor o posibilitate în plus de a contacta organele de drept, dat fiind faptul că cei mai mulți cetățeni nu prea preferă să raporteze direct la poliție despre existența conținuturilor ilegale. În schimb, ei ar prefera să raporteze această informație prin liniile fierbinți. Așadar, acestea din urmă constituie un intermediar important, care transmite mai departe, organelor competente, relatările cetățenilor despre prezența conținuturilor ilegale pe anumite site-uri, iar organele de drept purced la investigarea cazurilor date. (Societatea pentru Informație și Mass-media a Comisiei Europene 2007a).

7. Sisteme de evaluare

Un alt instrument de protejare a copiilor contra abuzatorilor din spațiul cibernetic ar fi sistemele de evaluare a conținuturilor. Reglementarea eficientă a conținuturilor Internetului și jocurilor on-line cu ajutorul sistemelor de evaluare impune acțiuni convergente de coordonare la nivel regional, național și internațional. Un sistem European de evaluare și clasificare pe vârste a jocurilor on-line este PEGI (<http://www.pegi.info/en/index/id/175>). Creat în 2003, PEGI (The Pan-European Game Information) își propune să-i ajute pe părinții din statele europene să facă o alegere în cunoștință de cauză la achiziționarea unui joc interactiv pentru copii, fiind astfel garantați că minorii nu sunt expuși unui conținut neadecvat categoriei lor de vârstă. Sistemul utilizează un program de auto-reglementare ce permite utilizarea în condiții de siguranță a jocurilor video on-line. El este susținut de majoritatea producătorilor de console, inclusive PlayStation, Xbox și Nintendo, de editorii și creatorii de jocuri interactive în toate cele 28 state membre ale UE (Austria, Belgia, Bulgaria, Cipru, Republica Cehă, Danemarca, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, Grecia, Islanda, Irlanda, Italia, Letonia, Lituania, Luxembourg, Malta, Marea Britanie, Olanda, Norvegia, Polonia, Portugalia, Romania, Slovenia, Spania, Suedia și Ungaria).

Categoriile de evaluare a conținuturilor jocurilor stabilite de însăși producătorii din industria jocurilor sunt:

- limbajul neadecvat – jocurile conțin un limbaj neadecvat vârstei minorilor;
- discriminarea – jocurile conțin secvențe/imagini sau material care încurajează discriminarea;
- drogurile – jocurile fac referire la droguri sau descriu modul de utilizare a acestora;
- inducerea fricii – conținutul jocurilor îi poate speria sau înspăimânta pe copii;
- jocurile de noroc – conținutul îi încurajează sau îi inițiază pe minori în jocurile de noroc;

- sexul – jocurile conțin scene cu nud și/sau comportament sexual ori referire la sex;
- violența – jocurile conțin scene de violență.

Deși mijloacele tehnologice, cum ar fi evaluarea conținutului și sistemele de filtrare a conținutului, nu sunt în stare să rezolve problema exploatării on-line a copiilor, regulatorii și publicul în general le pot folosi pentru a limita sau restricționa accesul copiilor și tinerilor la site-urile cu un potențial conținut inacceptabil, pe rețelele de socializare, camerele IRC sau jocurile cu comportament sexual sau referire la sex. Un ansamblu de harduri și metode software, combinate cu creșterea gradului de conștientizare și educare, pot contracara pericolul expunerii la conținuturi ilegale și dăunătoare. Părinții răspunzători de siguranța on-line a copiilor lor pot beneficia de metodologii ușor de aplicat pentru securitatea utilizatorului final. Mulți, însă, nu cunosc sau nu știu cum să folosească instrumentele de control și filtrare (Comisia Europeană, Societatea Informațională și Mass-Media, Directoratul general 2007:36). Părinții, pedagogii, precum și alte persoane care au în gestionarea lor tehnologii de informare și comunicare sunt responsabili de siguranța navigării copiilor pe Internet.

Alte strategii eficiente pe care le pot adopta părinții și persoanele responsabile de educația copiilor includ promovarea responsabilă a Internetului și utilizarea motoarelor de căutare pentru copii, cum ar fi Yahoo!igans! (<http://kids.yahoo.com/>) și Google SafeSearch. Aceste cerințe impun reconfigurarea browser-elor pentru a asigura activarea filtrelor Google SafeSearch. Pentru aceasta trebuie să:

1. Accesați <http://www.google.com>
2. Dați click pe „Preferences” în „SafeSearch Filtering” și selectați una din opțiunile de filtrare printr-un click pe butonul ce urmează după opțiune:
 - filtrare strictă (care filtrează atât textele, cât și imaginile explicite);
 - filtrare moderată (filtrează doar imaginile explicite).
3. Click pe „Save Preferences.”

În acest demers ce are drept scop garantarea securității pe Internet este important sprijinul din partea publicului și a sectorului privat pentru dezvoltarea și perfecționarea continuă a soluțiilor tehnologice existente, cum ar fi sistemele de filtrare și soft-urile de evaluare a conținutului, folosite la identificarea, evaluarea și blocarea site-urilor cu un potențial material dăunător. De exemplu, sistemul de filtrare și evaluare a conținutului, destinat utilizatorului Internetului, trebuie să fie ușor de manevrat pentru consumatorul mediu. Sistemul de filtrare a conținutului oferit utilizatorului final pune toată responsabilitatea pe umerii părinților. În asemenea condiții, o părere general împărtășită este ca aceste sisteme de filtrare trebuie să fie ușor de instalat, de utilizat și de manevrat pentru utilizatori. Unii contribuabili își exprimă îngrijorarea în legătură cu nivelul scăzut al sistemului software de filtrare chiar și atunci, când costurile acestora sunt marginale. Un șir de ONG-uri (în special, din Marea Britanie) pledează pentru pre-instalarea software de securitate în calculatoare. Întrucât sistemele de filtrare s-au dovedit a fi complicate în procesul de utilizare, în special în școli, utilizatorii renunță de multe ori definitiv la acestea sau acceptă pur și simplu neajunsurile de producție, fiind ulterior deranjați de supra-solicitare (Comisia Europeană, DG, Societatea Informațională și Mass-Media; 2007:23).

De rând cu cele expuse până acum, se mai impune necesitatea unor programe de informare și educare a publicului în general, în special a părinților și a personalului didactic, în ceea ce privește alegerea mijloacelor tehnologice existente. De asemenea, este important a dezvolta o serie de programe performante de identificare și verificare a vârstei, capabile să limiteze sau să blocheze accesul copiilor și tinerilor pe unele site-uri cunoscute ca având conținut inacceptabil sau materiale în exclusivitate pentru adulți.

8. Programe educaționale

Copiii, infractorii și criminalii implicați în activități de comercializare și exploatare sexuală on-line a copiilor sunt de regulă mai versați și mai

familiarizați cu Internetul (de exemplu, pe site-uri de rețele sociale) decât părinții, profesorii și alte persoane responsabile de siguranța navigării copiilor în spațiul cibernetic. Copiii și generația digitală comunică din ce în ce mai mult prin mijloace necunoscute adulților, în camere virtuale, înțelese doar vag de către aceștia. Prin urmare, nu constituie o surpriză faptul că adulții nu sunt la curent cu tehnologiile avansate de comunicare pe internet ICT, utilizate curent de generația digitală, și întâmpină dificultăți în a detecta și a contracara pericolele la care sunt supuși copiii pe Internet. Cu toate acestea, unele țări au luat măsuri de soluționare a acestor nevoi de educare. Autoritatea de dezvoltare a mijloacelor media din Singapore a inițiat programe de familiarizare a părinților cu lumea minunată a Facebook-ului, Twitter, IM, MySpace, Second Life și MMORPGs. Cu toate acestea, anul viitor vor apărea alte noutăți on-line. Este complicat să ții pasul cu ultimele tendințe pe Internet, deoarece lucrurile se schimbă rapid, iar părinții au prea puțin timp la dispoziție. Și, apropo, nu este suficient să ai noțiuni generale despre Facebook, Twitter sau Friendster. Părinții trebuie să urmărească ce se scrie și ce se face on-line și de către cine.

Nimic nu pare mai inocent decât copiii care scriu la calculator. Dacă nu arunci o privire spre monitor, nu ai de unde să știi - aceștia își fac temele pentru acasă, se plâng prietenilor de tatăl care e prea strict cu ei sau planifică o întâlnire cu un necunoscut. Acest exemplu poate servi drept un avertisment pentru părinții care deși își supraveghează îndeaproape copiii atunci când aceștia sunt la calculator, nu este suficient pentru a-i proteja de expunere on-line, în special, dacă au cunoștințe limitate în tehnologiile de informare și comunicare.

În cadrul unui studiu din 2005 privind monitorizarea de către părinți a Internetului, a fost realizat un interviu telefonic, la nivel național, la care au participat 503 părinți ai căror copii, cu vârsta cuprinsă între 13 și 17 ani, aveau acces la internet de acasă. (Ketchum Global Research Network 2005). Rezultatele arată că 51% dintre respondenți nu știau dacă au sau n-au pe calculatoarele lor soft care identifică paginile accesate de către copii lor și cu cine interacționează aceștia. Un alt procent surprinzător, de peste 57% dintre respondenți, nu au știut să descif-

reze corect sensul câtorva abrevieri destul de cunoscute din limbajul curent ce ține de Internet. Într-un alt studiu privind utilizarea de către copii a internetului, realizat în 2006 în Irlanda, 55% dintre cei 848 de respondenți cu vârsta cuprinsă între 9 și 16 ani au indicat că ei folosesc Internetul pe calculatorul de acasă cel puțin o dată pe săptămână.

- peste 50% au declarat că părinții lor discutată foarte rar sau nu au discutat niciodată cu ei despre ceea ce fac pe internet.
- 57% au spus că părinții lor nu verifică niciodată site-urile vizitate de către ei.
- 30% au declarat că mamele lor nu au nici un fel de cunoștințe despre internet.
- 24% au spus că tații lor nu cunosc nimic sau știu foarte puțin despre internet.

Studiile relevă faptul că, de regulă, copiii sunt supuși în familiile lor unor reguli ce stabilesc frecvența și limitează timpul aflării on-line. Studiile mai subliniază, de asemenea, nevoia ca părinții să se familiarizeze cu tehnologiile digitale de comunicare (cum ar fi programele de mesagerie instant și site-urile de socializare) pentru a reduce riscul la care se expun copiii lor pe termen lung.

De rând cu măsurile de supraveghere, urmează să educăm și copii referitor la consecințele acțiunilor lor pe Internet, cum ar fi expedierea imaginilor pornografice sau potențial dăunătoare pe Internet sau telefonul mobil, postarea fotografiilor cu caracter intim sau a informațiilor personale pe site-urile de socializare, blog-uri sau alte pagini WEB, precum și întâlnirile off-line cu presupușii prieteni, pe care și i-au făcut de puțin timp pe Internet. Alte comportamente riscante on-line ale copiilor ce trebuie descurajate sunt participarea lor în camerele de chat-uri, în care se descarcă conținut sexual sau alt conținut ce provoacă disconfort.

În paralel cu strategiile de prevenire pentru copii, și părinții trebuie incluși în programe de educare. Cercetările arată că programele

de succes privind educația sexuală necesită participarea și cooperarea deplină a părinților. Prin urmare, este mai indicat ca eforturile să se concentreze mai puțin asupra copiilor lipsiți de atenția părinților și mai mult asupra identificării unor căi de cooperare între toate părțile interesate.

Conștientizarea conjugării eforturilor comune ale părinților și ale școlii în contracararea exploatării copiilor on-line este crucială. Atât părinți, cât și profesorii trebuie să fie conștienți de multiplele pericole la care se expun copiii on-line și ce acțiuni urmează să fie întreprinse pentru a contracara aceste pericole. Reacția părinților în cazurile în care copiii raportează un abuz sexual trebuie să fie o preocupare de natură profesională, deoarece părinții sunt, de regulă, cei care le acordă sprijinul necesar. Cercul vicios al abuzurilor sexuale împotriva copiilor poate fi rupt, creând un mediu în care subiectele tabu sunt discutate deschis, iar informațiile necesare sunt disponibile. Mulți adulți cred că abuzul sexual, în special cel în care este implicată familia sau prietenii, pur și simplu, nu li se pot întâmpla copiilor lor. Ei înclină să evite complet această temă, concentrându-și atenția asupra principiilor generale despre sănătate, siguranță, în special, evitarea contactelor cu străinii. Această atitudine este sprijinită de o serie de cărți despre cum să te ferești de străini, și foarte puține în care se abordează subiectul abuzurilor sexuale asupra copiilor. În sfârșit, este important ca părinți să realizeze că în definitiv copiii lor ar putea avea unele rețineri sau ezități în a-și informa profesorii, părinții sau tutorii, adulții, în general, despre activitățile lor on-line cu potențial risc, fiindu-le frică că în felul acesta li se va limita timpul pe Internet sau pe telefonul mobil.

În mod paradoxal, atunci când se confruntă cu probleme serioase pe Internet, adolescenții au tendința de a tăinui aceste lucruri față de părinții lor și doar în cazuri cu adevărat grave se decid să apeleze la ajutorul acestora. Ei încearcă să-și rezolve singuri problemele sau recurg la sfaturile colegilor. Se pare că le e frică că, odată aduse la cunoștința părinților, aceste probleme vor complica lucrurile pe viitor, în sensul

că li se va interzice accesul la Internet, că vor fi pedepsiți într-un fel sau altul sau că vor fi informați și părinții colegilor lor despre cele întâmplate.

Programele de educare ar trebui în primul rând să-i încurajeze pe copii să-și informeze profesorii, părinții sau tutorii când li se întâmplă să fie hărțuiți sau agresați on-line, iar în al doilea rând să-i facă pe părinți să înțeleagă la rândul lor că trebuie să acționeze pro-activ, informând copii despre pericolele on-line, dar fără a recurge la amenințări cu interzicerea sau limitarea timpului on-line ori a utilizării telefonului mobil. Acest deziderat este o componentă importantă a programului de educare a vigilenței, atât pentru tineri, cât și pentru părinții lor cu scopul de a preveni asemenea delikte în spațiul cibernetic.

ÎN LOC DE ÎNCHEIERE

Ce-i de făcut?

Câteva sondaje sumare inițiate de Centrul Internațional „La Strada” în rândul elevilor din taberele de vară, dar și în instituții preuniversitare în anul 2010 (adolescenți cu vârsta cuprinsă între 14-17 ani) ne arată că circa 30% din respondenți confirmă că au fost solicitați prin mesaje și imagini cu caracter sexual de către persoane străine. O simplă căutare în spațiul geografic autohton prin cuvintele-cheie *sweet teens Moldova* (limba utilizată de abuzatori) ne dă peste 1 milion 400 mii de opțiuni cu imagini pornografice ușor accesate de orice utilizator.

Vrem noi sau nu, ne place sau nu ne place, Internetul este o comunitate ce interacționează. De aici și nevoia unor acțiuni coordonate a părinților, școlii, comunității, organizațiilor și agențiilor guvernamentale pentru a crea un mediu sigur on-line pentru copii. Trebuie încurajat sprijinul financiar pentru programele de educare, cum ar fi promovarea utilizării în siguranță a Internetului de către copii (de exemplu, consilierea copiilor privind riscurile întâlnirii cu persoane cu care s-au cunoscut prin Internet), pentru acțiunile de informare a publicului în legătură cu riscurile asociate cu tehnologiile on-line și derularea programelor de educare conform nevoilor copiilor, părinților, profesorilor și altor persoane ce au în grija lor copii, pentru campaniile de informare în diverse mijloace media.

În lipsa unor date mai pertinente, ni se pare imperios inițierea unor studii privind expansiunea fenomenului și identificarea unor soluții de prevenire și contracarare a lui. Până atunci însă nu ar trebui să întârziem cu acțiuni de informare și prevenire a publicului de toate vârstele și din toate sferele de activitate despre riscurile care-i pândesc pe copiii noștri, inclusiv într-un spațiu foarte lesne de accesat și frecventat din ce în ce mai des – cel cibernetic. Doar conjugând eforturile tuturor celor cărora nu le este indiferent destinul generației în creștere le vom asigura un viitor demn de o lume modernă și civilizată.

Referințe bibliografice

1. *Sexual exploitation of Children in Tourism, Child and youth version*. ECPAT International, 2009.
2. *Child pornography and Sexual Exploitation of Children on-line*. ECPAT International, 2009.
3. *Online child grooming: a literature review on the misuse of social networking sites for grooming children for sexual offences*. Australian Institute of Criminology, 2009.
4. *Safeguarding Children and Young People from Sexual Exploitation*. Supplementary guidance to safeguarding children: working together under the children. Act, 2004.
5. *Вопросы и Ответы о Комерческой Сексуальной Эксплуатации Детей*. Информационный Буклет, ECPAT International, 2008.
6. *Насилие над детьми в киберпространстве*. ECPAT International, 2005.
7. *Convenția Consiliului Europei pentru protecția copiilor împotriva exploatării sexuale și a abuzurilor sexuale*. Lanzarote, 25 octombrie 2007.

Se distribuie gratuit
